Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 187 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՕԳՈՍՏՈՍ 1884 (Ն. Տ.) 28 ՕԳՈՍՏՈՍ — 6 ԶԻԼԳԱՏԷ 1301

ԾԱՆՈՒՑՄԱՆՑ
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ․ երկու անգամի համար 2 ղրուշ է․ աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։
Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել
«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»
ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Նորատունկեան խան, Իսկ գաւառներէն հեռագրոյ հասցէն՝
درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده {ارهوك} غزته‌سى اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	ղրուշ	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
»	»	Հատով	»	»	1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան		Ֆրանք	56
»	»	Վեցամսեայ		»	28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

40 ՓԱՐԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՕԳՈՍՏՈՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԻՌԼԱՆՏԱՑԻՔ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱՑԻՔ

Թագուհւոյն փակման ճառին մէջ տեսնուած ապահովիչ յայտարարութիւնը թէ հողագործական ոճիրները պակսած են Իռլանտայի մէջ, բոլորովին չստուգուիր։ Նոր լուրեր կը ծանուցանեն թէ այս օրերս հողային քանի մը ոճրագործութիւնք տեղի ունեցած են։ «Լուսնի լուսով գործ տեսնողներն», որոց նպատակն է գիշերները չարիք հասցնել կալուածատէրց և անոնց մարդերուն, վերսկսեր են իրենց չահատակութիւնները։ Բաց աստի, անախորժ լուրեր կուգան Ամերիկայէն։ Յայտնի է թէ իռլանտական ազգային կուսակցութիւնն իւր գլխաւոր ոյժը կստանայ Ամերիկայէն։ Յեղափոխական յուզումն, որ այնչափ ծանր հոգեր և դժուարութիւններ կը պատճառէ անգլիական կառավարութեան, վառ կը պահուի շնորհիւ այն նիւթական և բարոյական նպաստից զորս չարունակ կ'ընդունի Միացեալ Նահանգները բնակող Իռլանտացիներէն և անոնց միջոցաւ Իռլանտացւոց դատին համակրող Ամերիկացիներէն։

Բազմաթիւ Իռլանտացիներ զորս աղքատութիւնը կը պարտաւորէ գաղթել՝ Նոր Աշխարհին մէջ ապրուստ գտնելու յուսով, գերմանացի գաղթականաց պէս չեն խառնուիր անգլօ–սաքսոն ցեղին ամերիկեան ճիւղին մէջ։ Իռլանտացի գաղթականք չեն խզեր համերաշխութեան կապերն Եւրոպա մնացեալ իրենց ազգակցաց հետ։ Մասնակից են նոցա ցաւերուն, կիրքերուն և բաղձանքներուն, մանաւանդ միշտ վառ կը պահեն անգլիական տիրապետութեան դէմ ազգային ատելութիւնն։ Այն ձեռնարկք որք կ'ուղղուին ընդդէմ բրիտանական տիրապետութեան Իռլանտայի, կամ ընդդէմ այժմեան ընկերային կացութեան Իռլանտացւոց՝ գրեթէ միշտ կը պատրաստուին ամերիկեան հողին վրայ։ Անտի կուգան գործադրութեան թէ՛ ուղղութիւնը և թէ միջոցներն։ Ազդուապէս աջակցելու համար իրենց Եւրոպաբնակ ազգակցաց, Ամերիկաբնակ Իռլանտացիք, որք զանազան նահանգներու մէջ ցրուեալ են, Դաշնակցութիւն մը կազմած ունին ընդ ազատական և ներողամիտ կառավարութեամբ Միացեալ Նահանգաց։ Իբրև քաղաքական ուրոյն կազմակերպութիւն մը, այս Դաշնակցութիւն մօտերս ընդհանուր ժողով մ'ըրաւ։

Այս ժողով տեղի ունեցաւ օգոս. 14ին ի Պօստըն, ընդ նախագահութեամբ Իովա Նահանգէն Իռլանտացւոյ մը։ Նախ գումարներ քուէարկեց ինպաստ «խորհրդարանական դրամագլխին», և յայտարարեց թէ հաստատապէս կը կամի որ անդուլ յառաջ տարուի Պ. Բառնէլի և նորա կուսակցութեան ձեռնարկած խորհրդարանական ճակատամարտն, որոյ նպատակն է՝ Խորհրդարանին մէջ միշտ յուզել Իռլանտայի խնդիրն, և օրինաւոր միջոցներով ջանալ հետզհետէ գոհացում ստանալու իռլանտական բաղձանաց համար։ Այս օրինաւոր ճակատամարտի հետ, յայտնի է թէ Իռլանտացիք նըւաղ օրինաւոր և յեղափոխական ճակատամարտ մը կը մղեն անգլիական իշխանութեան դէմ. բայց այս գաղտնի ընկերակցութեան գործելու միջոցներն ըստ կարի գաղտնի կը պահուին, թէև անոր ալ յայտնի գլուխն է Օ'Տոնովան Ռոսա, որ Միացեալ Նահանգներէն դուրս չելլեր բնաւ, գիտնալով թէ անգլիական ոստիկանութիւնը շատ հաշիւներ ունի իրեն հետ։

Իռլանտօ–Ամերիկեան Դաշնակցութիւնը կրկնեց աւանդական բողոքն ընդդէմ Իռլանտայի կալուածատիրական արդի դրութեան, որ հողը մեծ մասամբ սեփականած է օտարազգեաց, և քաղաքական դրութեան, որով Անգլիացիք կը կառավարեն Իռլանտան, զոր Իռլանտացիներն իրենք շատ լաւ կարող են կառավարել։ Ժողովը նորէն պահանջեց Իռլանտացւոց անքակտելի իրաւունքն՝ իրենց հողին տէր լինելու և իրենց երկիրը կառավարելու մասին։ Վերջապէս, զանազան ատենաբանից խօսքերէն յայտնի եղաւ թէ Իռլանտացիք չպիտի դադրին օրինաւոր թէ ապօրէն ամէն միջոցներով կռուելէ անգլիական տիրապետութեան դէմ։ Այս ծանուցում անշուշտ գէշ մեկնութիւն մ'է Թագուհւոյն խաղաղական յայտարարութեանց։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Երէկ և այս առաւօտ մինչև ժամ 1 Բարիզէ նոր հեռագիր չեկան ֆրանքօ–չինական պատերազմին վրայ։ Կ'երեւի թէ նոր գործողութիւն մը չէ կատարուած։ Հաւանօրէն Ֆրանսացիք կը սպասեն տեսնել թէ Չինաստանի կարեւորագոյն մէկ նաւահանգստին ու զինուորական դիրքին քանի մը ժամուան մէջ կործանումն և նաւատորմի մը ոչնչացումն ի՛նչ ազդեցութիւն պիտի ընեն Բէքինի մէջ։ Գուցէ «Երկնային Կայսրութեան» զաւակները սարսափին այնչափ քիչ միջոցի մէջ այնչափ ազդուապէս տրուած հարուածէ մը, և զիջման կողմն հակին։ Ֆրանսացւոց պայմանները վերջապէս շատ ծանր չեն։ Քանի մը միլիոն աւելի կամ պակաս տուգանքի մը վրայ կը կայանան, և չեն դպչիր Չինաստանի քաղաքական կազմակերպութեան կամ հողային ամբողջութեան։

Խղճալի պատմութիւն մ'է ֆրանսական զօրաց չինական զօրաց հետ առաջին ընդհարման համառօտ զեկուցումը զոր հեռագրական գործակալութիւնք հաղորդեցին մեզ նախընթաց օր։ Երկուշաբթի աւուր թղթաբերն անշուշտ պիտի բերէ Ֆու Ջէուի ճակատամարտին մանրամասն նկարագրութիւնք։ Քուրպէ ծովակալն 5–6 ժամ ռմբակոծեց զՖու Ջէու. բայց քանի մը վայրկեան բաւական եղաւ ճակատամարտին ելքն որոշելու։ Չինացւոց ծովային զինուորները թշնամւոյն թնդանօթի առաջին հարուածներուն հետ փախան իրենց մարտանաւերէն և ցամաք ցատկելով մաղապուր ազատեցան ստոյգ մահէ մը։ Առաջին անգամ չէ որ Չինացիք պատուոյ դաշտին վրայ այսպիսի վատութեամբ կը վարուին։ Թոնքինի մէջ քանիցս չափուեցան Ֆրանսացւոց հետ, և ո՛րչափ կարճ հասակ մը ցոյց տուին։

Չինաստան այնչափ բազմաթիւ բնակիչ ունի, և այնչափ անհոգ է իւր բնակչաց մէջ պարբերաբար պատահող ջարդերուն, որ քանի մը հարիւր զինուորներու թշնամւոյն կրակին զոհ երթալն ինքնին մեծ յուզում չի կրնար պատճառել Բէքինի մէջ։ Բայց նոյնը չենք կրնար ըսել չինական նաւատորմի մը կորստեան վրայ։ Չինաստան վերջերս արդարև մեծ զոհողութիւններ ըրաւ զօրաւոր նաւատորմ մ'ունենալու համար։ Բայց իւր հաշւոյն շինուած երկու զրահաւորներ մնացին գերմանական ջուրերու մէջ. որովհետև ֆրանսօ–չինական պատերազմի երկիւղէն՝ չէին կրնար անցնիլ ֆրանսական ջուրերէն։ Ֆու Ջէուի ռմբակոծման օրը քանի մը վայրկեանի մէջ բնաջինջ եղաւ թնդանօթակիր շոգենաւերէ բաղկացեալ նաւատորմ մը, որ բաւական ժամանակէ հետէ կը սպառազինուէր և կը պատրաստուէր ազդու ընդդիմութիւն մ'ընել թշնամւոյն։ Երբ այնչափ շոգենաւեր յանկարծ կ'ընկղմին, անհաւատալի չէ այն լուր թէ Չինացւոց կորուստներն յոյժ մեծ եղած են։

Եթէ տակաւին Չինացիք չխելաբերին, Ֆրանսացւոց ձեռքն է իրենց հզօր նաւատորմով քանի մը ուրիշ կէտերու վրայ ևս ազդու դասեր տալ նոցա, և վերջապէս հաշտութիւն կնքելու պարտաւորել։ Բայց որպէս ըսինք վերև, գուցէ այս պահուս իսկ Չինացիք հետամուտ են հաշտութեան։ Չմոռնանք Բարիզէ եկած հեռագրոյ մը այն զեկուցումը թէ չինական դեսպանն յետաձգեր է իւր ուղևորութիւնն և Պերլինի Ֆրանսական դեսպանը փութացեր է իւր պաշտօնատեղին երթալ։ Եթէ ուղղակի Չինաստան ինք բանակցութեան չմտնէ Ֆրանսայի հետ, հաւանական է որ եւրոպական տէրութեանց միջնորդութեան դիմէ։ Այս անգամ կը կարծուի թէ Գերմանիա կը միջնորդէ։ Այսօր կամ վաղը կը յայտնուի թէ այս խաղաղական յոյսեր ո՛րչափ հիմն ունին և Չինացիք՝ ո՛րչափ խելք։

ԱՆՆԱՄ. — Թուան–Ան, 17 օգոստ. Ֆրանսական զօրքերն, ընդ հրամանատարութեամբ Կէօրէ զնդապետին, այսօր գրաւեցին Հուէի (մայրաքաղաք Աննամի) միջնաբերդն, որ ցարդ Աննամի զօրաց ձեռքը թողուած էր, և ֆրանսական դրօշ պարզեցին բերդին վրայ։ Նոր թագաւորին թագադրութիւնն այսօր տեղի կ'ունենայ։

Թուան–Ան, 17 օգոս. Աննամի նոր թագաւորին թագադրութիւնն այսօր տեղի ունեցաւ մեծահանդէս արարողութեամբ ի ներկայութեան Կէօրէ զնդապետին, Ֆրանսայի քաղաքական ներկայացուցչին և ֆրանսական մարտանաւու հրամանատարին, որք մտան թագաւորին յատկացեալ դուռէն, ընդ [illegible] ներուն, որք թագադրութեան պաշտօնը կը կատարէին։ Ֆրանսացի բարձրագոյն սպայից կը հետևէին 25 ձիաւորին և ցամաքային սպայք և 160 զինուորք։ Արարողութիւնը շատ շքեղ և մեծափառ եղաւ։ Աննամիցւոց մեծ բազմութիւն ներկայ էր։ Մանտարինք ծանրագին և հոյակապ զգեստներ հագած էին։ Ճառեր արտասանուեցան, և արարողութիւնը վերջացաւ ընծայներու փոխանակութեամբ մը։

ՀԱՊԸՇԱՍՏԱՆ. — Լոնտոն, 19 օգոս. Մուէլ–ը շոգենաւը Բլիմութ հասաւ։ Անոր մէջ էին Հապէշաց թագաւորին ղրկած երկու պատուիրակները, Լիժ Մարշըսը և որդին, որք ընծայներ կը բերեն Անգլիոյ Վեհ. Թագուհւոյն։ Այս արքայական ընծաներու մէջ կան արու փիղ մը իւր 3 ½ տարու, և մեծ կապիկ մը։ Հապէշցի պատուիրակք քիչ մը անգլիերէն կը խօսին։ Մուէլ–ը կ'երթայ Ուայթ կղզին, ուր՝ Օսպորնի դղեկին մէջ կը կենայ հիմա Թագուհին։ Փիղն հոն պիտի հանուի։

ԿԱԼԼԷՍԻ ԻՇԽԱՆԸ. — Լոնտոն, 19 օգոս. Այս աւուր նախարարական խորհրդէն յետոյ, Թագուհին ընդունեց Կրանվիլ և Քաւլինկֆորտ Լորտերն։ Արքունեաց պաշտօնական օրագրութենէն, որ ամէն առաւօտ կը հրատարակուի, կը տեսնուի թէ Կալլէսի իշխանն ալ ներկայ էր այս խորհրդակցութեան, ի մէջ Թագուհւոյն և երկու նախարարաց։ Գրեթէ առաջին անգամն է որ Գահաժառանգ իշխանն այսպիսի առթիւ մը Թագուհւոյն մօտ կը գտնուի։ Այս երեւոյթն նշան մը կը համարուի թէ իշխանն այսու հետեւ աւելի գործօն դեր մը պիտի ունենայ հանրային խնդրոց մէջ։ Թագուհին յայտնապէս խոնջեալ է։ Մանաւանդ քանի մը ամիսներէ հետէ ընտանեկան այնպիսի զրկումներ ու վիշտեր կրեց, որ զարմանալի չէ տեսնել թէ կ'ուզէ իւր երէց որդին աշխատակից ընել իրեն, և հանրային գործոց բեռը մասամբ նորա վրայ թողուլ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս ծանուցած էինք կանխաւ, ազգային Վարչութեան Քաղաքական ժողովն երէկ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ նիստ ըրաւ, ատենապետութեամբ Վսեմ. Սիմոն պէյ Մաքսուտեանի, և կրթական տրոց բաժնի խնդրով և այլ զբաղելէն յետոյ վարչա[illegible] մէկ քանին կը հրատարակեմք։

1. — Ուսումնական խորհրդոյ անդամք ներկայանալով Քաղ. Ժողովին՝ կեդրոնական բարձրագոյն վարժարանի համար յայտագիր մը մատուցին, որով ցոյց տուած են վարժարանին բացման ու մատակարարութեան միջոցներն. և որովհետև միևնոյն խնդրոյ վրայ ուրիշ տեղեկագիր մ'ալ մատուցեալ էր այն յանձնաժողովոյ կողմանէ, որ մէկ ու կէս տարի յառաջ սկսուած հանգանակութիւնն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ շարունակելու պաշտօն ունէր, և որովհետև այս երկրորդ տեղեկագրին Ուսումնական խորհրդոյ առաջարկութենէն տարբեր առաջարկութիւն կընէ, Ժողովն Ուսումնական խորհրդոյ հետ բանակցելէ յետոյ, յանձնաժողովոյ տեղեկագրին յանձնեց անոր, որ ուսումնասիրէ և իւր կարծիքը մինչև 15 օր ներկայացընէ Քաղաքական Ժողովին, որպէս զի կարելի լինի վճռական որոշում տալ խնդրոյս համար։

2. — Քաղաքական Ժողովը Կիպրոսէն հասած գրերէ տեղեկանալով, որ կղզւոյն Ս. Մակար վանուց սեպհական 500 արտավար մարգագետինը գրաւուած է դատավարական գործողութեանց միջոցաւ, և այժմ վերաքննութեան ենթարկեալ է խնդիրն, որոշեց որ դատին վերաբերեալ թուղթերն Պատրիարքարան ղրկուին, որպէս զի ի գործ դրուին պարտուպատշաճ միջոցներն, և պահպանուի ազգային սեպհականութեան իրաւունքը։ Ժողովոյն այս որոշումն երէկ ծանուցաւ Կիպրոսի Թաղական խորհրդոյ կողմանէ ներկայացեալ փոխանորդին։

3. — Քաղաքական ժողովն երեկի նիստին մէջ ալ բաւական զբաղեցաւ Մայրաքաղաքիս և արուարձանաց նոր մարդահամարի խնդրով, և ինչ ինչ առնորինութիւններ ըրաւ, մարդահամարի օրինաւոր կատարման և պատրիարքարանի յատկացեալ տոմարին բարեկարգութեան համար։

4. — Իւսկիւտարի Պաղլար–Պաշըի գերեզմանատան միջազգային յանձնաժողովոյ նախագահ Գեր. Տ. Մատթէոս Ս. Եպիսկոպոս Իզմիրլեան, նոյն յանձնաժողովոյ անդամներէն Մեծ. Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆէնտիի հետ, Քաղաքական ժողովոյ մատոյց երէկ յայտագիր մ' յորում, յանձնաժողովոյ համաձայն որոշմամբ գծուած են Հայոց [illegible] գերեզմանատան մէջ։ Ժողովն որոշեց վաւերացընել զայն, և գոհունակութիւն յայտնեց Գեր. Տ. Մատթէոս սրբազանի այն հոգածութեան համար, որով միջազգային յանձնաժողովն յաջողեր է համաձայնութեամբ կարգադրել գերեզմանատան վէճի նիւթ եղող խնդիրն։

5. — Ե. Գուրգէն էֆէնտի Ուսումնական խորհրդոյ անդամակցութենէ հրաժարական տուած էր։ Քաղաքական ժողովը չընդունեց նորա հրաժա-

---

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

)(15)(

ՖՈՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱԳՈՊԷ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՕՔԻ ԾԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՕՔ ԻՆՔԶԻՆՔ ԿԸ ՄԱՏՆԷ

Դ.

Արդարև դահլճին պատուհանը բաց էր. բայց դահլիճը կը դառնէր բակէն ներքնասենեակն, որոյ մէջ բանտարկուած էր ապահովութեան պետն, և բակն ալ կը դառնէր դահլիճք փողոցէն, ուր Բիէտուշ և Բիկոշ պահպանութիւն կ'ընէին։

Եթէ շչակն հեռի հասնող հրացան մ'է, մարդկային կոկորդը գրպանի ատրճանակ մ'ըսել է։

Ապահովութեան պետն իւր ամեն ձայնիւ գոչեց, շունչն սպառելու չափ պոռչտաց. ոչ ոք լսեց իւր ձայնն, և շատ չանցած հասկցաւ իւր ճգանց ունայնութիւնը։

Մնաց որ հասկցաւ նմանապէս թէ այս դժնդակ խաղն իրեն խաղցողը փախչելով ազատիլ միայն խորհած էր և ոչ իւր թշնամին սպաննել։

Տարօրինակ անծանօթն, որ առջի իրիկունն երկու սպանութիւն գործած տան մը մէջ կէս գիշերին այցելութիւններ ընելու կուգար, յանդուգն գիշերայածն, ոչ միայն նա չփորձեց իւր գարանակալն սպաննելու համար, այլ տունէն դուրս փախչիլ աճապարեց։

Ապահովութեան պետը լսեց տանը դրան ուժգնութեամբ փակուիլն, և ամեն բան լռեցաւ։

— Իր գործն ամբողջացնելէ հրաժարեցաւ, կ'ըսէր ինքնիրեն, և մեզ թողուց կնճիռը լուծել երկու գլխակաց հետ, և անշուշտ ոչ ևս ոտք պիտի կոխէ հոս՝ այժմ որ դաւին գաղտնիքն երևան եղաւ։

Բարեբաղդաբար չկրնար հեռանալ։ Իմ թևերս հոս են. Լոմին փողոցին անկիւնը չհասած պիտի բռնուի ու ծրարուի։

Այս խորհրդածութեամբ քաջալերուած, և իւր ստորադասներուն ուշիմութեան վրայ վստահ, բանտարկեալն առանց մեծ դժուարութեան յանձն առաւ սպասել որ գան զինքն ազատեն։

Բայց ո՛չ Բիէտուշ, ո՛չ Բիկոշ և ո՛չ ուրիշ ոև է մէկը չերևցաւ։

Տասն վայրկեան, քառորդ մը, կէս ժամ անցաւ և իւր օժանդակներէն ոչ մին կենդանութեան նշան չտուաւ։

Ցայնժամ հարկ եղաւ իրեն հասկընալ տխուր ճշմարտութիւնն, այսինքն թէ ոճրագործն յաջողած էր խաբել անոնց հսկողութիւնն և ինքզինք ազատել։

Աւելորդ է նկարագրել վաղեմի ոստիկանին զգացած դառն կսկիծն ու զայրոյթն։

Անշուշտ Նափօլէոն առաջին ալ նոյն զգացումներն ունեցած էր երբոր Վաթէրլոյի պատերազմական դաշտին վրայ Պլիւխէր և իւր բրուսիացիներն երևան ելան փոխանակ Կրուշիի, որուն կ'սպասէր։

Որսորդն իւր որսը բռնել կը կարծէր, և ինք բռնուած էր. յուսացեր էր որ թակարդ լարելով պիտի բռնէր ոճրագործն, և յանկարծ ինք ինկեր էր թակարդին մէջ։

Որչափ և պաղարիւն ու տրամախոհ լինի մարդ, որչափ և հինցած լինի արհեստին մէջ, դարձեալ ինքզինք կը խաբէ իւր հնարած վարպետութեանց արժէքին վրայ, և երբոր անյաջող ելնէ, պատրանքն աւելի դառնապէս կ'զգայ։

— Հայր Լըքօք չէր բռնուեր այսպիսի խաղի մը, կ'ըսէր ինքնիրեն դառնութեամբ բաղդէն մատնուած ոստիկանապետն։

Եւ ամօթահար ինքնասիրութեան ցաւերուն վրայ կ'աւելնար ընկերական մեծ շահուն ծառայելէ վրիպելուն կսկիծն։

Ոճրագործն ազատած էր. կրնար տակաւին մարդիկ ջախջախել և կանայք խողխողել. և այդ ոճրագործն, այդ վտանգաւոր սրիկայն ձեռք անցած էր, երբոր քիչ մ'աննախատեսութեամբ, և մանաւանդ մէկ սխալ գործողութեամբ երկվայրկեանի մը մէջ ի դերև ելաւ Քոմթի գետափը բնակող իմաստունին թելադրած անօրինութեանց բոլոր պտուղն։

— Ահա այս է ամեն բան մէկէն պարզել ուզելուն հետևանքը, կ'ըսէր ապահովութեան պետն հառաչելով։ Զափազանց գրկողը լաւ չկրնար սեղմել (*)։

Եթէ հասարակ ծուղակ մը լարելով շատանայի, մեր մարդիկը կը բռնէին այդ թշուառականն այն վայրկենին որ վանդակադրան դանգակը կը քաշէր. և եթէ ես միտքս չդնէի գործի վրայ բռնել զայն, եթէ ներքնասենեակին վարագոյրը վեր առած վայրկենին սուլէի, փոխանակ սպասելու որ դիակը ծրարել սկսի, այժմ մեր ձեռքին մէջն էր նա, և կրցած էի խօսեցնել, վասն զի համր չէ, իւր մեղսակիցն երկու լեզուով կը կոչէ։

Վերջապէս թերևս գտնուի այդ մեղսակիցն, ըսաւ բանտարկեալն ինքզինք մխիթարելու համար, այդ Մարին կամ Մէրէն, ինչպէս որ ոճրագործն անուանեց անգլիերէն։

Բայց ժամը քանի՛ն դուրս պիտի ելնեմ այս տունէն։ Այդ ապուշները կարող են մինչև լոյս սպասել դուրսը գիս ասկէ հանելու համար... և մինչ ես հոս կը կաղլեմ, ոճրագործը ճանբայ կ'առնու... առանց հաշուելու որ ես հոս կը սառիմ և ամեն անդամներս կը թմրին։

Վերջապէս վիճակը զուարթ չէր։

Հանրային բարեկարգութեան նահատակին իրանը փայտէ պատեանի մը մէջ սեղմուած էր, կրնային ալ ըսել անհեթեթ ճոճանակի մը ծանրութենէն ճմլած։

Խոնջեալ սրունքն ոչ ևս կը յօժարէին կրել զայն. գլուխն վեր [illegible] վար ցցուած կար, պատը մինչև ոսկորներուն ծուծը կը թափանցէր, և հազիւ կրնար շունչ առնուլ այն նեղ ծակէն, որ բարեբաղդաբար բերնին առջին էր։

Եւ չէր կարծեր որ իրաւ կ'ըսէր, երբոր կը նախատեսէր թէ այս տանջանք յոտնկայս այս երկար գիշերին հետ միայն վերջ պիտի գտնէր։

Արշալուսոյ առաջին նշոյլներն արդէն կը ճերմկցնէին դահլիճին ապակիներն, յանկարծ ձայն մը, որ ոճրագործին ձայնին չէր նմաներ բնաւ, ապահովութեան պետը կոչեց յանուանէ։

Աւելորդ է ըսել թէ զինքն աղաչել չտուաւ պատասխանելու համար թէ՝

— Հո՛ս եմ։

Հաւատարիմ Բիէտուշ իսկոյն ներքնասենեակը վազեց, և անոր ու մեծին միջև անցած տեսարանն անհնար է նկարագրել։

Խեղճ պահակին ապշութիւնն երբոր իւր պետը ժամացոյցի մը տուփին մէջ գտաւ, բանտարկելոյն զայրոյթը, կշտամբանքն ու չքմեղանքը, հարցումներն ու պատասխաններն որք զիրար կը դիմաւորէին, տեսակ մը կատակերգութիւններ կը կազմէին, համեմեալ այնպիսի թիւրիմացութեամբք, որոյ արդիւնքը դիւրին է երևակայել։

Այս բազմընդհատ խօսակցութեան առաջին խօսքերը ժամացոյցին ծակին մէջէն փոխանակեցան, պարագայ մը, որ և ևս կ'աւելցնէր վիճակին այլանդակութիւնը։

Բարեբաղդաբար Բիէտուշ զինարան մ'ունէր իւր գրպանին մէջ. աքցաններ, հիւսնի մկրատներ, գարբնի ճանկեր և այլ գործիներ, որք ինքզինք ամփոփող չարագործի մը վերջին ապաստանը բռնաբարելու կը ծառայեն։

Իսկոյն կոտրեց ժամացոյցին դրան փականքն, և ակնածաբար օգնելով դուրս հանեց իւր պետն այն բանտէն, ուր երկար և անհաճոյ ժամեր անցուցած էր. միանգամայն թիկնաթոռ մը մատոյց հանգչելու և գաւաթ մ'օղի [illegible] համար։ Բիէտուշ իւր արշաւանաց մէջ կենսապատ շիշ մը լցուն օղի կը կրէր։ Բայց պետը ո՛չ աթոռն ընդունեց, ո՛չ օղին։

— Գոնէ կը յուսամ որ բռնեցիր բանտարկեցիր զայն, հարցուց մէկէն։

— Ո՛վ, տէ՛ր իմ, ըսաւ ոստիկանը զարմանօք։

— Այն մարդն... որ կէս գիշերին հոս մտաւ և քառորդ մը յետոյ դուրս ելաւ։

— Ներեցէք, տէ՛ր. ես ոստիկանութեան բարձր պաշտօնատար մը միայն տեսայ... զոր Պ. քաղաքապետն առձեռն ղրկած էր...։

— Խե՞նդ ես թէ վրաս կը խնդաս։

— Ոչ մին, ոչ միւսը, տէ՛ր։ Կէս գիշերը զարկած էր. Լոմին փողոցին կողմէն վայելչազգեստ մարդ մ'եկաւ երկարաստե կրկնոցով, ճերմակ փողպատով, մետաքսեայ նոր փեղոյրով, գորշ կզբենի ձեռնոցներով... վանդակադրան առջև կանգ առաւ, դուռն հրեց և իւր տունը պէս ներս մտաւ։

— Եւ դուն վրան չցատկեցի՞ր։

— Տէ՛ր, ես ինձ տրուած հրահանգը միայն գործեցի։ Դուք գիս պահակ դրած ժամանակնիդ պատուիրած էիք որ եկողները թողում անցնին, և մինչև որ ձեր շչակին սուլը չլսեմ, չշարժիմ տեղէս։

— Լա՛ւ. բայց երբոր մարդը դուրս ելաւ, հարցուց պետը բարկացոտ ձայնիւ։

— Դուրս ելնելու վերաբերեալ հրաման մը տուած չէիք ինձ, տէ՛ր։ Եւ որովհետև չսուլեցիք, բաւական տարակուսած էի։

Եւ սակայն պատասխանատուութիւնն առի վրաս արգիլելու այն մարդն՝ երբոր վանդակադրանէն դուրս ելնելով կ'երթար, և հարցուցի թէ ուստի՛ կուգար։

(Շարունակելի)

(*) Ֆրանսերէն առած մը, որ մեր «մէկ ձեռքով երկու ձմերուկ չկրնար բռնուիլ» առածին կրնայ համապատասխանել։ Ծ. Թ.

րականն, և որոնց հրաւիրել ի շարունակութիւն պաշտօնավարութեան :

6. — Գատը գիւղի Թաղական խորհուրդն երէկ Քաղաքական Ժողովին մատոյց՝ գիւղին ազգային հրկիզեալ կալուածոց վերաշինութեան Յանձնաժողովոյ տեղեկագիրն՝ փոխառութեանց պայմանագրոյ հետ : Ժողովն որոշեց յղել սոյն տեղեկագիրն առ Տնտեսական խորհուրդն՝ ի քննութիւն և ի տեղեկագրութիւն :

7. — Նարլը-գափուի Թաղ. խորհրդոյ անդամք ներկայանալով Ժողովին՝ տեղեկութիւն տուին, թէ առանց գիտութեան և հաւանութեան Թաղ. խորհրդոյ՝ Թաղին համար Մխիթար մը գրուած է, և այդ Մխիթարն կուզէ Թաղ. խորհրդոյն ճանչցնել տալ զինքն ի պաշտօնէ : Քաղ. Ժողովն, այս տեղեկութեանց վրայ, նկատելով որ Պատրիարքարանի յայտնի չէ ըլլալ Մխիթարին վստահելի կամ անվստահելի լինելն, և նկատելով որ նորա ընտրութիւնն ազգային ընտրական շրջանակէ դուրս կատարուած է, պատշաճ և օրինաւոր չդատեց ընդունիլ և վաւերացնել զնա, և պատուիրեց Թաղական խորհրդոյն, որ արդէն ժողովրդեան վստահութեան արժանացեալ անձ մը ընտրէ Մխիթարութեան պաշտօնի համար, և Պատրիարքարանի տեղեկագրէ ի վաւերացումն :

Ռոտոսթոյէն մեզ կը գրեն .

« Բաւական շքեղութեամբ կատարուեցան Ս. Թադէոսի տօնական արարողութիւնք : Նախորդ տարին աւելի ուխտաւորք կային այլ և այլ մօտակայ և հեռաւոր քաղաքներէ եկած : Հակառակ անձրեւոտ օդին՝ տրտմավառ փայլով և հանդիսաւոր կերպիւ թափօրներ շուրջ եկան եկեղեցւոյ բոլորտիքը շաբաթ և կիւրակէ երեկոյները : Կիւրակէ երեկոյթը գերազանց էր թէ՛ շքեղութեան և թէ՛ սրտաւորք կարգի խուռն բազմութեան կողմանէ, որ կանուխէն գրաւած էր եկեղեցւոյ ամէն կողմն : Ներկայ էին բազմաթիւ եւրոպացիք, յոյնք, մահմետականք և հրէայք, հիւպատոսներ ընտանեօք և կառավարութեան պաշտօնատարներ : Սոյն կրօնական հանդէս քաղաքիս միակ շքեղ հանդէսն է իւր կարգին մէջ, որ այնքան հոծ բազմութիւն կը յանկուցանէ : Եկեղեցիէ դուրս ոչինչ նուազ ոգեւորութիւն կը տեսնուէր : Երեք օր շարունակ ամբողջ Ս. Թադէոսի Թաղն կեդրոն եղաւ զուարճութեան, զբօսանաց և ուրախութեան, յորս Բադոս մեծ [illegible] : Երէկ և այսօր ուխտաւորք ամէնքն ալ մեկնեցան թողլով մեր քաղաքն իւր սովորական հանդարտութեան մէջ :

«Պ. Ցիւսիի ծանօթ դէպքին յաջորդեց ամենատխուր եղելութիւն մը որ առարկայ է այժմ խօսակցութեան : Օգոստոս 6 ի երկուշաբթի գիշեր մի քանի աւազակք կը յարձակին քաղաքիս խիստ մօտ գտնուող այգի մը պահապանին վրայ որ Դերջանցի պանդուխտ Հայ մ՚էր, և կ՚սպաննեն նախ մահու սպառնալեօք կողոպտելով նորա վրայ գտնուած 40ի չափ ոսկիներն և մի ժամացոյցն : Թշուառ հայազգին ամուսնացած և որդւոց հայր է եղեր, և հազիւ երկամեայ պանդխտութեան մէջ այսպիսի դառն վախճան մը կունենայ : Այժմ մի քանի կասկածելի անձինք ձերբակալուած են և կը յուսացուի թէ ի մօտոյ արդարութիւնը պիտի գործադրուի մարդասպանաց վրայ : Սպաննեալն ընտանիքը կը գտնուի Դերջան : Մի քանի հայրենակիցներ ունի աստ որք մինչեւ վերջին բնակարանը հետեւեցան իրենց դժբաղդ ազգակցին : Մեծ յոյս ունիմք թէ տեղւոյս նորընտիր ընդհանուր դատախազ Ահմէտ էֆէնտիի արդարասիրութեան շնորհիւ ոճրագործք չը պիտի խուսափին արդարութեան ձեռքէն » :

Բարեյուսոյ գլխոյ Քիմպըրլէյի քաղաքին « [illegible] » անուն լրագրին յունիս 7ի թուոյն մէջ կը կարդանք թէ Վիքթօրիա անուն ընկերութեան ադամանդի հանքերը չորս անձերէ վարձուած են, որք Բարեյուսոյ գլխոյ ադամանդի առաջնակարգ գործարանատէրքն են, և թէ՛ չորս անձանց մէջ կը գտնուի մեր ազգայիններէն Պ. Թիւրապեան : Ըստ մեր տեղեկութեանց, Պ. Թիւրապեան իւր հրամանին ներքեւ հարիւրէն աւելի գործաւորներ կաշխատցնէ և սոյն գործարանի համար Պ. Թիւրապեանի ծախսք 6-700 ոսկի է շաբաթը :

Մեր ջերմ խնդակցութիւնն յայտնելով, յաջողութիւն կը մաղթեմք ի սրտէ Պ. Թիւրապեանի համար :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աֆրիկեան-Տրիպոլսոյ նահանգին Մէքթուպճը կարգեցաւ Պէհա պէյ, որ փոխանորդաբար կը վարէր նոյն պաշտօնը :

Պալայի աստիճան տրուեցաւ՝ Թաղապետութեան իններորդ շրջանակի վերատեսուչ Ասըֆ փաշայի :

Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Ճէպը-Մուսթաֆա-փաշա գաւառակի Գայմագամի օգնական Յակոբ էֆէնտիի :

Սալիսէի աստիճան՝ Տիարպէքիրի քաղաքային բժիշկ Զըպըդճեան Պետրոս էֆէնտիի, որ կայսերական բժշկական վարժարանի արտաքին աշակերտներէն է, և քանի մի տարի յառաջ աւարտելով շրջանը՝ վկայական առաւ :

Սալիսէի աստիճան՝ Գարահիսարի վարչական ժողովոյ անդամներէն Սարգիս էֆէնտիի :

Հաւդաս յաքսոր գտնուող Մահմուտ փաշա՝ կայսերական ներման շնորհացն արժանանալով մայրաքաղաքս եկած է :

Կայսերական նօթերորդ բանակի պիտոյից մատակարարութեան նորընտիր վերատեսուչ Ասըֆ փաշա երէկ Սէլանիկէն մայրաքաղաքս եկաւ, իւր պաշտօնատեղին երթալու համար :

Մայրաքաղաքիս անգլիական դեսպանատան յաւելցելու նոր շոգենաւն երէկ Պիրէոսէն մայրաքաղաքս հասնելով Թարապիոյ դեսպանատան առջեւ խարսխեց :

Կըսուի, թէ կայսերական կառավարութիւնը պէտք եղած միջոցներն անօրինած է՝ որպէս զի պատուհասէ անյապաղ վճարուին Ռուսիոյ պատերազմական տուգանաց որոշեալ բաժինք, ինչպէս նաեւ ցարդ անվճար մնացած մասն :

Թարիֆ՝ որ երէկ գրած էր թէ արտաքին գործոց նախորդ խորհրդական Տաւեան էֆէնտի քանի մ՚օրէ հետէ բացակայ կը գտնուի պաշտօնատեղիէն, այսօր կը ծանուցանէ թէ Տաւեան էֆէնտի երէկ իւր պաշտօնատեղին գտնուեցաւ :

Երկուշաբթի, կայսերական անձնական գանձուն պաշտօնակալաց բազումք յատուկ կառախմբով գացին ներկայ գտնուեցան՝ կայսերական հրամանաւ, [illegible] երկաթուղւոյ գծին վրայ Թիւրպէ-տէրէ բացուած տեղը նորահաստատ ածուխահանքին, ուր ի վաճառ հանուած ածխոյն ընտրու[illegible]

Այս տարի Ռիւշտիյէ վարժարանաց շրջանն աւարտող 200 ի չափ աշակերտք իրենց ուսուցչապետին հետ կրթական պաշտօնատունն հրաւիրուելով՝ վկայական սաացան ի ներկայութեան կրթական նախարարին և կրթական բարձրաստիճան պաշտօնատարաց : Այս առթիւ, կրթական նախարարն և Ռիւշտիյէ վարժարանաց վերատեսուչ Սէլիմ պէյ ատենախօսեցին, և բարեմաղթութիւնք եղան Օգոստ. Սուլթանի համար :

Ոստիկանութեան պաշտօնատունը կը ծանուցանէ, թէ հակառակ արդէն հրատարակեալ արգելքին, Ղալաթիա և այլ տեղեր Ռումէլիի երկաթուղւոյ արժէթղթոց բաղդախաղ հանող և վաճառողներն ըստ կանոնի պիտի պատժուին :

Քանի մը օրէ հետէ Պոլսոյ մաքսատան մէջ նոր կարգադրութիւն մը բաւական շփոթութեան տեղի տուած է : Մայրաքաղաքէս դուրս վաճառք ղրկող վաճառականք մինչեւ ցարդ մէկ սնտուկի մէջ խառն կը դետեղէին բնիկ ու օտար վաճառքն : Արդ՝ ըստ նոր կարգադրութեան՝ կը պարտաւորին զատ զատ սնտուկի մէջ դնել բնիկն ու օտարն . օրինակի համար՝ 10250 դրշի վաճառք դուրս ղրկել ուզող վաճառական մը կը հարկադրի այդ վաճառաց 10000 դրշի օտար վաճառքն զատ սնտուկի մէջ դնել, և մնացեալ 250 դրշի վաճառքն ուրիշ սնտուկի մէջ դետեղել : Մաքսատան վերատեսչութիւնք թերեւս այս կարգադրութիւնն բրած է՝ այդ երկու սնտուկներուն համար զատ զատ Բէյաննամէ առնել տալու համար, և այս՝ ի շահ կառավարական գանձուն . սակայն, կըսէ Թէրճիմանը Հաքիգաթ, որ սոյն տեղեկութիւնը հրատարակած է այսօր, այս նոր կարգադրութիւնը մեծ շփոթութիւն կը պատճառէ վաճառականաց, և արդէն բազումք փութացած են խնդրագիր մատուցանել՝ ըստ առաջնոյն վարուելու համար :

Գրած ենք՝ Ավրէթ-Հիսարի (Սէլանիկի նահանգ.) կառավարական պաշտօնատան հրոյ ճարակ լինելն : Թէրճիմանը-Հաքիգաթ՝ մանաւոր նամակներէ առնլով՝ ծանօթութիւն կուտայ այսօր թէ յիշեալ հրդեհին ժամանակ տեղական կառավարութեան ստորին պաշտօնատարաց մէկ մասն բոլորովին անփոյթ գտնուեր, և այլք յափշտակութիւն ու նենգութիւններ ըրեր են, որոյ համար այժմ քննութիւն բացուած է և ըստ օրինի պիտի պատժուին : Այս վերջնոյ մէջ կը գտնուին տասանորդի վերակացու Աթիլ, գլխաւոր քարտուղար Քեամիլ և գանձապահ Խրիսթօ էֆէնտիներն :

Օսմանլը կը պատմէ հետեւեալն .

«Երկու օր առաջ, երեկոյեան դէմ, զինուոր մը արբեալ վիճակի մէջ Իւսկիւտար Ազիզ-Մահմուտ փողոցէն անցած ատեն, ոստիկանութեան Գօմիսէր Ջէրքէս Րաշիտ էֆէնտի կուզէ ձերբակալել զնա . զինուորը յայտարարելով թէ միայն Գոմանը կրնայ ձերբակալել զինքը, կը ջանայ Գօմիսէրին ձեռքէն ճողոպրիլ . այս պահուն, զինուորին ոտքը ձմերուկի կեղեւի մը դպելով՝ կը սահի կիյնայ, և ակռային մէկը կոտրելով կսկսի արիւն հոսիլ բերնէն . սակայն Գօմիսէրն դարձեալ անտարբեր մնալով՝ սրոյ հարուած մը կուտայ զինուորին, երեսին վրայ խոր վէրք մը կը բանայ և շրթունքը կը պատռէ : Վերջապէս երկու զինուոր ալ հասնելով՝ նոցա միջնորդութեամբ կը տանի զինուորը : »

Երկուշաբթի գիշեր Մաքրի գիւղ մահմետական կին մը՝ որ հիւր է եղեր արճարանապետ Ահմէտի տունը, վիրաւորուած լինելով սկսեր է աղաղակ բառնալ, և դրացիք հասեր ու ոստիկան խնդրեր են . բայց ոստիկանք որ անմիջապէս ոչ եւս երեւցան կ՚ըլլան, կին մը լուսամուտը փակեր կառավարութեան պաշտօնատունը գացեր է ոստիկաններն, որոնք կէս ժամ ետքը հասեր են, ինչպէս նաեւ Գայմագամն ժամ մ՚ետքը, երբ արդէն վիրաւորեալ կինը Իմամին տունը փոխադրուած է եղեր, կըսէ Թարիֆ :

Թէրճիմանը-Հաքիգաթի նորագոյն տեղեկութեանց նայելով, Եէմէնի նահանգին մէջ վեր եղած ապստամբութիւնն ի մօտոյ բոլորովին կը զսպուի, տեղական կառավարութեան կողմանէ ի գործ դրուած ազդու միջոցներու շնորհիւ :

« Ամերիքըն Մէյլ » լրագրի յուլիսի թուոյն մէջ կը կարդանք .

«Զմիւռնիոյ մեր հիւպատոսն կը տեղեկագրէ թէ՛ Թուրք կառավարութ[illegible] մանիոյ, արգիլեց ներածումն ամերիկեան խոզի մսին : Անով համերձ, ամերիկեան խոզի ապուխտն կը հասնի Զմիւռնիոյ հրապարակին վրայ, անգլիական նաւահանգիստներէն փոխադրութեամբ . ամերիկեան պանիր, հաւմամայ ոսխոններ, աղած ձուկ, ևն. կը մտնեն Զմիւռնիա, Անգլիոյ միջոցաւ և երբ Միացեալ նահանգներէ եկած չեն նկատուիր : Անցեալ տարի մեր կարի մեքենայից վրայ 20,000 ֆրանքի գործ եղաւ, այլ և այլ տեսակ ջրահաններու վրայ 20,000 ֆրանք, ժամացոյցի վրայ 5,000 ֆրանք, [illegible] և համեմատ մի 3,000 ֆրանք, երկրագործական գործիներու վրայ 1,000 ֆրանք և [illegible] վրայ 5,000 ֆրանք . սակայն տոկուն և յարատեւ աշխատութեամբ կը յուսացուի թէ կը բազմապատկին այդ գումարներ . Հիւպատոսն փափաք է թէ երբ միանգամ ամերիկեան ձեռակերտներն ներմուծուին ի Զմիւռնիա, շահաւէտ հրապարակ մը պիտի լինի այն իրենց համար : Այս մասին մի բան կարեւոր կը դատէ հիւպատոսն . վաճառականք և այլք պարտաւոր չեն, կըսէ, միայն իրենց հաշւոյն մեծ քանակութեամբ ապրանք ղրկել հոն, այլ պէտք է երկար պայմանաւ տան վճարմանց համար : Այս վերջինը մանաւանդ ընդհանուր սովորութիւն դարձած է Փոքր Ասիոյ մէջ : Այսպիսի միջոցաւ է որ Անգլիացիք, Աւստրիացիք, Գերմանացիք և Ֆրանսացիք հրապարակին [illegible] ճանաչուած են այս և այլ ապրանաց մէջ . Տաճկաստան, պէտք չէ մոռնալ, գործ արտադրող երկիր մը չէ և հետեւաբար օտար հրապարակներու վրայ գնող է միայն :

«Ամերիկեան քարիւղն ալ առաջին տեղը կը բռնէ ի Զմիւռնիա ներմուծուած վաճառքներուն մէջ, հակառակ ռուսական մրցման : 1883 տարեշրջանի մէջ ամերիկեան քարիւղն, բաղդատմամբ նախորդ տարւոյն, 37,083 սնտուկի աւելի ցոյց կուտայ : Այս առթիւ՝ հիւպատոսն [illegible] արդիւնքն է ամերիկեան քարիւղի տեսակին լաւութեան : Ռուսական քարիւղն՝ երբ լուսաւորութեան գործածուի, անախորժ հոտ մը կուտայ : Երբ Ռուսք գտնեն աւելի կատարելագործեալ եղանակներ ձեռք առնուն, պիտի յաջողին մեր ապրանքին տեսակին հաւասարեցնելով մեր գիրքն դրաւել այս հրապարակի վրայ : Անհրաժեշտ է ուրեմն որ մեր գործարանատէրք ապրանաց տեսակի ազնուութիւնն պահպանեն, և եթէ կարելի իսկ ըլլայ, առանց գինը բարձրացնելու աւելի լաւագոյն ընեն : Հետեւելով այս ուղղութեան, դեռ բաւական ժամանակ կրնան տէր մնալ այս հրապարակի վրայ :

«Բաց աստի Ամերիկեան օղին՝ Զմիւռնիոյ հրապարակին վրայ կորուսած է գրեթէ իւր գինը, 1882ի ներածումն 2590 տակառէն մինչեւ 50 տակառի իջած է 83ին : Աւստրիական և ռուսական հոնէ քաղուած օղիներն այժմ կը փնտռուին օղի հանողներէ, կ՚երեւի սոյն աժանութեան համար : »

Ֆոր կիմանայ թէ Հայտար-փաշայի երկաթուղւոյ ընկերութիւնն ի մօտոյ պիտի ձեռնարկէ մինչեւ Իւսկիւտար երկաթուղւոյ մը գծի շինութեան, որ Հայտար-փաշայէն Թօփհանէլի օղլու և անկից Պէյլէրպէյի իջնելով Գուզկունճուքի մօտէն պիտի երկարի մինչեւ Իւսկիւտար :

Աշխատութեան ձեռնարկելէ առաջ ընկերութեան երկրաչափք մանրամասն յատակագիծ մը պիտի պատրաստեն :

Գրած էինք թէ, Զիաէտտին պէյ անուն մէկը Բերա խաղատան մը մէջ իւր 150 լիրային հետ քրոջը 150 լիրան ալ կորսնցունելով՝ լեղակ խմած է անտի : Այս անձը նախընթաց գիշեր գլուխը լաւ մը տաքցնելով՝ խաղարանը գացեր, և հոն երկու րէվօլվէրներ ցցունելով՝ առաջարկեր է կամ դրամն ետ տալ և կամ րէվօլվէրներուն պատասխանել, որոյ վրայ մարդիկ վերջապէս ստիպուեր են ետ տալ քրոջը բաժինը :

Կը յիշուի թէ անցեալներն Կիրասոնի մէջ Ալի օղլու Հասան անուն սոսկ մարդ մը եղած էր, որ 150 ի չափ մարդ ժողվեր գլուխը, հանրային բարեկարգութիւնը կը խանգարէր և հազիւ ուրեմն ձերբակալուեցաւ : Ֆոր կիմանայ թէ այս օրերս Տրապիզոնի մէջ ալ Ալի օղլու Հասան անուն սոսկ մարդ մը յայտնուեր է, ըսելով թէ անոր գերբնական զօրութիւնները ժառանգած է և սկսած է կուսակիցներ ժողվել : Գաւառի զինուորական հրամանատարն ստուգմէ 80 հոգի ձերբակալեր է, որոց 40ն ազատ թողուած, միւս 40ն զինուորներու հետ կեդրոնական բանտը տարեր են :

Իզմիրի լրագիրք կը պատմեն թէ Այտընի մօտերն սպանեալ Լա Տարէյ ամուսնոյն սպանչի հետեւեալ կերպիւ [illegible]

Թուրք կին մը, որ Անգլիացիի մը ծառայութեան մէջ գտնուող Չէրքէզի մը հետ ամուսնացած էր, Զմիւռնիոյ շքեղագայներէն ուրիշ Չէրքէզի մը սիրահարած էր, [illegible] : Այս վերջինն քիչ ատենի մէջ ձանձրանալով սիրահարէն և ուզելով հաշտուիլ ամուսնոյն հետ և անոր վստահութիւնը գրաւել, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ : Ըսաւ թէ իւր սիրահարը փորձել մահէ մի ընծայած էր իրեն, ինչպէս և [illegible] գոհարեղէններ պարունակող տուփ մը և մեծագին հանդերձներ ցոյց տուաւ, և երբ ինքը վախը յայտնած էր իւր ամուսնոյն նկատմամբ, Չէրքէզը պատասխաներ է « Միթէ ես ամուսնէդ կը վախնա՞մ, ես որ Ֆրանսացիներն սպաննեցի [illegible] վրայ : »

Ամուսինն այս յայտնութիւններն իւր տէրոջ հաղորդեց, որ անմիջապէս տեսնել ուզեց մասնին և յիշեց թէ տիկինն որ Լա Տարէյի մասը տեսած էր նոյն : Այդ Անգլիացւոյն [illegible] է որ այսօր յանցաւորները բանտած են : Չէրքէզն և իւր մէկ մեղսակիցը բանտուելով, տեսանողն վրայ երկու մասնի դրուած են վերարկուին մէջ կարուած, ինչպէս նաև երկու ոսկի ժամացոյց՝ զորս ժամագործի մը քով դրած էր :

Յանցաւորաց դատաստանն անմիջապէս պիտի ըլլայ :

Ադրիանուպոլսոյ հանրօգուտ շինութեանց անօրէնութիւնն առ կուսակալն ուղղեալ տեղեկագրով մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ ներկայ [illegible] տարւոյ (1884 մարտ 1) մինչեւ ամսոյս 9 գաւառին այլ և այլ կողմերը բացուած ուղիներուն վրայ :

Ադրիանուպոլսոյ և [illegible] միջեւ 3500 մետր երկայնութեամբ կառուղի շինուած է, և Ադրիանուպոլսոյ և Կ. Պոլսոյ մէջ ալ 2900 մետր : Նոյնպէս Ադրիանուպոլսոյ և Մուսթաֆա-փաշայի և Արեւելեան-Ռումելիի սահմանագլխոյ մէջ տեղերը 1,000 մետր երկայնութեամբ մասնակի կառուղիներ : Այդ կողմերու [illegible] 24 կամուրջ : Ուզուն-Քէօփրիէն մինչեւ Ադրիանուպոլիս 1206 մետր կառուղի շինուած է . Ուզուն-Քէօփրիէն ի Քէշան 700 մետր . և [illegible] 500 մետր կառուղի շինուած և 3000 մետր երկայնութեամբ հանքաւղներ հարթուած :

Ցեղական թերթ մը հետեւեալ զուարճալի դէպքը կը պատմէ .

«Երկու Թուրք մեծատուններ Օդէսսայէն 4 ձի բերել տուած էին իրենց կառքերուն համար : Այն շոգենաւն, որուն մէջ կը գտնուէին այս կենդանիք [illegible] ձիապանի մը հետ, [illegible] քարանթինա մտնելով, ուղեւորք ստիպուեցան [illegible] պայմանաւոր ժամանակին, բայց ուրախ չկար . յանկարծ ձիապանն մի քանի տիկնանց առաջարկեց ձիերուն պոչէն քանի մը թել առնել և ուրախ լինել . այս առաջարկութիւն սիրով ընդունելով, ուղեւորներ պատրաստուեցան և հետզհետէ միւս ուղեւորք ալ այս օրինակին հետեւեցան, այնպէս որ երբ քարանթինան լրանալով, ձիերը մաքսատուն տարուեցան տէրերուն յանձնուելու համար, իրենց գեղեցկութեան մեծ մասը կորսնցուցած էին : Զայս տեսնելով երկու թուրքերը դատ բացին ռուսական ընկերութեան դէմ և 400 րուպլի վնասու հատուցում պահանջեցին, բայց դատարանն 200 րուպլի վճռեց, նկատելով որ եղած վնասը մասամբ կրնայ դարմանուիլ, կենդանեաց պոչը նորէն բուսնելով :»

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Այս օրուան)

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ՖՐԱՆՔՕ-ՉԻՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Բարիզ, 27 օգոստոս

Ֆու-Չէուէն օգոստոս 24 թուով Քուրպէ ծովակալին կողմէ հեռագիր մը կը հաստատէ օգոստոս 23ի ծովամարտին վրայ կանխաւ առնուած տեղեկութիւնները : Ըստ հեռագրին, 9 չինական նաւ և 12 ճօնկայ (չինական յատուկ նաւ մը) ընկղմեր են :

Ֆրանսական ծովամթակիր նաւ մը չինական մեծ մարտանաւ մը ընկղմեց : Չինացւոց կորուստը մեծ է . Ֆրանսացիք 6 սպանեալ և 27 վիրաւորեալ ունեցան :

Ֆրանսական նաւերը թեթեւ վնասներ միայն կրեցին և շուտով նորոգուեցան . միայն ծովամթակիր նաւու մը մեքենայն պայթեցաւ :

Շանկայի, 27 օգոստոս

Ֆու-Չէուի առջեւ օգոստոս 23ի պատերազմին մէջ Չինացւոց 3000 հոգի սպաննուած են : Ի Բրիթ Փորտ (°) և ի Լէքին հանդարտութիւն կը տիրէ :

Լոնտոն, 27 օգոստոս

Ֆու-Չէուէն օգոստոս 26 թուով կը հեռագրեն առ Թայմզ թէ Քուրպէ ծովակալը ռմբակոծած է Մինկանի անցքին ամրոցներն : Չինական հրետանիք պատրաստուեցան իրենց կրակը զօրացնել :

ՔՈԼԵՐԱ

Մարսիլիա, 27 օգոստ. եր.

Այսօր 4 հոգի մեռան քոլէրայէն :

Թուլոն, 27 օգոստ. եր.

Այսօր 2 հոգի մեռան քոլէրայէն :

Հռոմ, 27 օգոստոս

Այսօր Նաբոլի մէջ երկու հոգի մեռան քոլէրայէն :

Ուրիշ վարակեալ տեղեր այսօր քոլէրայէն մեռնողներուն թիւն է 50 :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 16 Օգոստոս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	(պահանջ.)		110 1/3
3 » » »	(ժամկ.)		109 3/4
3 » Բարիզի »	(պահանջ.)		22 95
3 » » »	(ժամկ.)		23 2 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	զ.կն.	—
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	—
Երէկ Բերայի մէջ	»	8 38
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	9 1
Բարձրագոյն գին	»	9 1
Նուազագոյն	»	9 1/2
Կէս օրին	»	9 1
Իւնիֆիէ ընդհանրական		—
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ		—
Բերայի մէջ		67 15
Այս առաւօտ բացուեցաւ		67 20
Կէս օրին		67 22 1/2
Փոխառութիւն 1863	Փր.	60
» 1865		52 50
» 1869		46
» 1873		41 50
Պօն տիւ Թրէզօր	Անգլ. Լ.ր.	18 75
Ռումէլիի երկաթուղի	Փր.	44 75
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ		374
Բաժնեթուղթ Լաւրիումի		81

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԵՐ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լ.ր.	3 30
Քրէտի Ժէնէրալ (Գ. Կ.)	Օսմ. Լ.ր.	6 30
Պանք տը Գոնս.		5 30
Սոս. Շամէ է [illegible]	Օսմ. Լ.ր.	3 28
Թրամուէյ		297 1/2

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 Ֆրանկնոց		87 26
Անգլիական ոսկի		110 8
Բօլ իմպէրիալ		90 6
Քրիճից		51 15
Ռուպլի թղթադրամ		8 99
» արծաթ		89 32
Ֆլօրին		9 2
Մէճ. արծ. (առջը.)		108 5
Վէշնոց		102 36
Հինգնոց		102 30
Մէթալիք		98 20
Պիւրիւնճի		800
Թղթադրամ		2800

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 27 Օգոստոս ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ		100 9/16
Օսմ. » բացուեցաւ		8 1/3
» » գոցուեցաւ		8 1/4
Օսմ. փոխառութիւն 1865		10 1/2
» 1869		9 1/2
» 1871		67 1/4
» 1872		18
» 1873		8 1/4
Փոխառութիւն 1877		79 1/4
Պանք Օթօման		13 1/2
Իտալական փոխառ. 73 (գ. կ.)		91 7/8
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիէ)		60 3/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)		83 1/2
Տաճկաց Ոսկիէ		53 1/4
Տօմանիան (փոխառ. Ռօչիլտ)		81 3/4
Հունգարական պատուիրողներ 1877		101 3/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		—

Վիէննա, 27 Օգոստոս ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ		121 80
Օսմանեան երկաթուղի		21

Բարիզ, 27 Օգոստոս ժամ 3 վայր. 65 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0	բաց.	107 37 1/2
» 3 0/0	բաց.	78 15
Օսմանեան քօնսօլիտէ բացուեցաւ		8 15
» » գոցու. (գ. կ.)		8 20
Օսմանեան փոխառութիւն 1863		—
» 1865		51
» 1869		47
» 1873		42
Օսմանեան երկաթուղի		44 50
» Բէժիկի բաժնեթուղթք		520
Պանք Օթօման		587 50
Գրէտի Լիոնէ		552 50
» Ֆօնսիէ		1282 50
Բաժնետոմս Լիոնի (գուբ. կոր.)		1235
Սուէզի ջրանցք		1933 75
Ռուսական 5 0/0 1877ի		97 3/8
Իտալական Ռանթ (բարձրացած)		95 55
Արեւելեան Ռուս. (Ռիւս Օրիան.)		—
Եգիպտական միացեալ գոց		303 75
Սպանիական (արտաքին)		59 3/4
Բրիօրիթէ Թիւրք		373 75
5 0/0 Հելլէնական		351 25
Չէք Լոնտրայի վրայ		25 18

ՄԵՏԵՈՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԱՍՏԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ԲԵՐԱ

28 Օգոստոս (Ն. Տ.)

		Ժ. Վ.
Ծագումն արեգական (Աւերեւոյթ)		5 23
Մուտք » »		6 38
Կէս օր (Միջին ժամով)	12	1 15
Կէս օր (ժամ՝ ըստ Տաճկաց)		5 15
Ծագումն Լուսնի (Աւերեւոյթ)	Ա.	11 51
Մուտք » »	Ե.	10 11
Երեւումն Լուսնի Ա. Ք. Օգոստոս 28 ին		

Երեկոյեան ժամը 2. 5 ին

		Հչորդ մեթր.
Ծանրաչափ (Ծովու երես)		757 7
Ջերմաչափ		23 4
Նուազագոյն աստիճան		18 5
Բարձրագոյն »	իրիկուան	23 7
Խոնաւութիւն 0/0		53
Բարձրութիւն անձրեւի 36 ժամու միջոցին հազարորդամեթր		0

Ուղղութիւն հողմոյ.—Հարաւային Արեւելք չափաւոր

ՕԳՈՍՏՈՍ 26Ի ՎԻՃԱԿԸ

Ծանրաչափը զօրաւոր կերպով կ՚իջնայ Ճէնովայի ծոցին վրայ . Հիւսիսային Արեւելեան զօրաւոր հով Հիւսիսային Միջերկրականի վրայ, Հարաւային տկար հով յԱդրիական և յԱրշիպեղագոս . օդն հանդարտ է յՕդէսա :

Բարեխառնութիւնը 7 աստիճան է ի Բեդրպուրգ, 10 յՕդէսա և 11 ի Բարիզ :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԱՂՋԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
353, Բէրա, Մէծ-փողոց, 353

Այս դպրոցին վերաբացումն, ամառնային արձակուրդներէն յետոյ, պիտի սկսի յառաջիկայ երկուշաբթի օր, սեպտեմբեր 1 :

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ Տնօրէնութիւն դպրոցին :

ԳՐԱԴԱՏԱԿԱՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ Ի Ն. ՏԻՐԷՆՃԵԱՆԷ

Բ. Տպագրութիւն

Պ. Ն. Տիրէնճեանի « Գործնական Համարողութիւն » դասագիրքն այն գրքերէն է, որք թէպէտ չեն երեր շողշողուն անուն մը, բայց և այնպէս ոչ միայն կարեւոր ծառայութիւններ կը մատուցանեն ազգին, այլ նաեւ բարեբախտ կրնան համարուիլ դաս մի պատանիներու համար : Մեր դպրոցներու աշակերտաց մեծագոյն մասը ի հարկէ ստիպեալ գրագրութեան կը պատրաստուի, միակ միջոց ապրուստ ճարելու և ապագայ մը պատրաստելու : Սակայն մեր դպրոցներու մէջ անխնամ կերպով աւանդուած առարկաներու կարգը պէտք է դասել այն ամէն ուսումներն որք կը ծառայեն լաւ գրագիրներ պատրաստելու : Երբ պատանիները դպրոցէ կելլեն և գործի կը մտնեն՝ արդարեւ իրենց կացութիւն ցաւալի է . շուարած կը մնան . ինչ որ տեսականի մէջ սորված են՝ գործնականի մէջ իրենց չծառայեր : Հաւանօրէն փոխանակագրի մը երեսն անգամ տեսած չեն դպրոցի մէջ, թող ուրիշ կէտերն, ինչ ընեն խեղճերն : Շատ անգամ իրենց տէրերն ալ իրենցմէ աւելի բան չեն գիտեր, և խեղճ պատանիներն երկար ատեն առանց ռոճիկի կամ ոչինչ գումարով մը պարտաւոր են չորսուր աշխատիլ, նեղուիլ, չգիտնալով ինչ ընել, նախատանաց կը համբերեն . պէտք է խոստովանիլ որ սոսկալ պատանիներու թերակատար ուսումն պատրուակ մ՚է անխիղճ վաճառականներուն համար : Պ. Տիրէնճեանի դասագիրքը մեծապէս կը նպաստէ նոր պատանիներու բաւականին աւելի հարթել այդ դժուարութիւններն : Այսու հանդերձ այդ դասագրքէն մեծապէս կրնան օգտուիլ նաեւ անոնք որ երկար ատենէ ի վեր գործի մէջ են, բայց դեռ լաւ գաղափար մը չունին համարակալութեան վրայ :

Դպրոցներու մէջ երբ համարողութիւն կ՚ուսուցանեն, բաւական կը համարին կրկնուող [illegible] վրայ ծանօթութիւններ տալ : Ուսուցանելու այս դրութիւնը լաւ անպատեհութիւն ունի : Արուեստին վերաբերեալ կարգ մը բացատրութիւններ, կարգ մը տեղեկութիւններ բոլորովին անծանօթ կը մնան ուսանողին որ շուարած կը կենայ հաշիւներ կը ներկայանան զոր չգիտեր ինչպէս լուծէ : Պ. Տիրէնճեան լաւ ի միտ առած է այս անպատեհութեան մասներն, հետեւաբար իւր դասագրքին առաջին մասը բոլորովին յատկացուցած է առեւտրական արուեստի վերաբերեալ տեղեկութիւններու :

Առաջին մասը բաժնուած է ինը գլխոյ :

Ա. գլխոյն մէջ կ՚աւանդուին վաճառականութեան համար պէտք եղած տեղեկութիւններն, և այն գլխաւոր պայմաններն որք անհրաժեշտ են վաճառականութեան, և օրինակներ հայերէն և ֆրանսերէն այն շրջաբերականաց, որով վաճառականութեան ձեռնարկողք կը հաղորդեն հրապարակին իրենց առևտրական տան հաստատութիւնը ։

Այդ օրինակներն այնպէս գրուած են իբր թէ իսկական շրջաբերականներ լինէին ։

Ասոնց ետևէն կուգան բաւական տեղեկութիւններ առևտրական ճիւղի մէջ վաճառականաց դասակարգութեան, որով ուսանողն ամփոփ գաղափար մը կունենայ թէ՝ քանի՛ տեսակ վաճառականներ կրնան լինել, և երբ լսէ նաւայարդ, նաւապետ, ներկարար եայլն, շուարած չմնար ։

Բ. Գլուխը կը պարփակէ «վաճառականութեան գործողութիւններով», որպիսիք են «վաճառումն», «գանձումն» «վարկ բանալ», «կարգադրութիւն հաշուոյ», «վաճառումն վաճառելի թղթոց», «զեղչումն վաճառելի թղթոց» ևն ։ Ասոնց հետ մէկտեղ օրինակներ վարկագրի, հայերէն և ֆրանսերէն ։

Գ. Գլխուն մէջ աշակերտք կուսանին ապրանաց վերաբերեալ գործողութիւններ, ինչպէս են, Զատ և Անգուստ կշիռ, մաքսատուրք ևն ։ »

Դ. Ե. Զ. Գլուխներու օգտակարութիւնը ըմբռնելու համար բաւական է հարևանցիկ ակնարկներ տալ ։ Տեսակ տեսակ մաքուր հաշուեցուցակներ շինուած պատրաստուած կը տեսնես աչքիդ առաջ ։ Հաշուեցուցակներ, հաշուեգրեր, ամենն օրինակելի եղանակաւ գծուած ։ Բաւական է որ ուրիշ մը քիչ շատ հասկնայ այս գիրքը շուտով կարող պիտի լինի պատրաստել առանց դժուարութեան այդօրինակ հաշուեցոյցերն ։ Այդ հաշուեցոյցներու բացատրութիւններն ուրիշ կարևոր տեղեկութեամբք հանդերձ, ամփոփուած են Դ. Ե. Զ. գլուխներու մէջ ։

Բայց արդեօք ամէն ինչ բացած կը լինի՞նք, երբ Զ. գլուխը յիշատակելով մը միայն անցնինք ։ Այդ գլուխը «փոխանակագրերու» յատկացեալ գլուխն է ։ Բանկեր՛ր իրենց գրասեղաններու վրայ ապուշ ապուշ շուարած կը մնան թէ ինչպէս գրեն փոխանակագիր մը, ինչպէս փոխանցեն, վերջապէս ո՞ր մէկն ըսեմ ։ Բայց երբ մէկ ժամ անցունեն Պ. Տիւզէնճեանի վեցերորդ գլխոյն հետ, այլ ևս մեծ դժուարութիւն չեն ունենար ։

Այլ միթէ միայն գրագիրնե՞րն են որ պիտի օգտուին ։ Քանի՛ խեղճ մարդեր կան, առևտրական անձինք, որք երբեք տեղեկութիւն չունին թէ՝ ինչ օրէնքներու ենթակայ են փոխանակագրերն, և այս պատճառաւ ո՜րչափ վնասուց կ՚ենթարկուին ։ Պ. Տիւզէնճեան այդ պարագներն ալ չէ մոռցած և իւր գրքին մէջ զետեղած է այն օրէնքներն զորս գիտնալ անհրաժեշտ է առևտրական գործով զբաղող անձանց ։ Այդ օրէնքներն տաճկերէն և հայերէն են ։ Օրէնքն իւր բնագրին մէջ կարդալ մեծ առաւելութիւն է, և այս առաւելութիւնը զգալի է նա մանաւանդ անոնց համար, որք աշխարհաբարի նրբութեանց հմուտ չեն ։

Է. Ը. Թ. գլուխներն գրուած են հաշիւներով ․ ընծայելի հաշիւներու զանազան օրինակներ, անոնց վրայ լիակատար բացատրութիւններ, առկոսիքներ հաշուելու դիւրին և գործնական եղանակներ՝ որք առևտրական և դրամական հրապարակին վրայ կը գործածուին, առատօրէն կը գտնուին այդ երեք գլխոց մէջ ։

Այս ինը գլուխներն վերջացնելով՝ կը տեսնենք երկրորդ մասը որ կուսուցանէ Տոմարակալութիւն ։

Պ. Տիւզէնճեան այս տեղ ևս յառաջ կը բերէ նախ օրինաց տրամադրութիւններն վաճառականաց հաշուետետրներու մասին, յետ որոյ կ՚սկսի ուսուցանել պարզ և կրկնակ տոմարները ։ Ասոնց վրայ երկար չենք խօսիր ․ բաւական է ըսել թէ՝ ինչ որ անհրաժեշտ է կանոնաւոր տետրակներ բռնելու համար՝ ամենն ալ բացատրուած են յստակ ոճով և դիւրհասկանալի օրինակներով ։ Ի՞նչպէս պէտք է լինի ձեռնատետրը, ի՞նչպէս օրհաշիւը, ի՞նչպէս մայր հաշիւը, ի՞նչպէս պէտք է փակուին ու բացուին հաշիւներն ․ ո՞ր մէկն ըսեմ, ամենն ալ մանրամասնօրէն բացատրուած են, կանոններով և օրինակներով ։ Եւ ի վերջոյ բառացուցակ մը կը ծառայէ ուսուցանելու վաճառականական կարևոր բառերու ֆրանսերէն նշանակութիւններն ։ Այդ ֆրանսերէն բառերն եթէ դպրոցի մէջ չեն գործածուիր, հրապարակի վրայ յաճախ կը տեսնուին և լաւ է որ մեր պատանիներն ականջնին լեցուած հրապարակ ելնեն ։

Մենք նմանօրինակ ֆրանսերէն գրքեր բաւական թղթատած ենք, սակայն այսքան համառօտութեան մէջ այսքան ամփոփ կերպով ամեն բան ուսուցանել, միանգամայն ասիական օրէնքներն ու սովորութիւններն ալ միասին, մենք այսպիսի գիրք տեսած չէինք ։

Ըսինք վերև թէ ո՛ր դասերուն օգտակար կրնայ լինել այս գիրքը ․ մեր պատանիներն երբ այս գործնական համարակալութիւնը լաւ մը ուսումնասիրեն, կարող են առանց դժուարութեան, և քիչ մը ժամանակ ալ վարժութիւն ընելով, բաւ բաւականին յաջողակ համարակալներ դառնալ ։ Իսկ այնուհետև եթէ ուզեն աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ ստանալ, կրնան, այս գրքէն առաջնորդեալ, ֆրանսերէն և անգլիերէն նմանօրինակ գիրքերու դիմել ․ բայց առ այժմ այս իրենց կը բաւէ ։

Ցոյն դասագիրքը կը յանձնարարենք նաև Ռուսիոյ Հայոց, որք այժմ շատ փորձ են մեր լեզուն հասկնալու ․ իրենք ալ կարող են մեծապէս օգտուիլ անկէ ։

Զմոռնանք ըսել թէ՝ Պ. Տիւզէնճեան ամէն հոգ տարած է որ այդ դասագիրքը մաքուր տպագրութիւն մը լինի գեղեցիկ թղթի վրայ ։ Հաշուակալութեան համար մաքրութիւն, գեղեցկութիւն էական պայմաններ են, և աշակերտք իրենց աչքերն պէտք է շատ կանուխէն վարժեցնեն գեղեցկին ։ Պ. Նշան Պէրպէրեան իւր բոլոր ճարտարութիւնը ի գործ դրած է գեղեցիկ տպագրութիւն մը ընծայելու ։ Տպագրական գործերէ հասկցող մը միայն կրնայ հասկնալ թէ ո՜րպիսի դժուարութիւններ կան այսօրինակ գրքեր տպագրելու համար, և Պ. Պէրպէրեան կատարելապէս յաջողած է ։

Մէկ կէտ մը մեզ կը զարմացնէ ․ այսպիսի բազմահոգ և բազմածախս աշխատութիւն մը ինչպէս այսքան աժան վաճառել ։ Ա. Ա.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Բանք Միութեան Հայոց Լեհաստանի ընդ Եկեղեցւոյն Հռովմայ ․

Թ.

Հայոց արքեպիսկոպոսական վիճակին գալով Մեծ. Հրատարակիչը գնում է Նիկոլի յաջորդող արքեպիսկոպոսների շարքը — այժմեան եպիսկոպոսը տասներորդն է Նիկոլից յետոյ — և համառօտում է Ռուսաստանի անցած լեհական գաւառների կաթոլիկ հայոց եկեղեցու վիճակն ։ Այս տեղից մենք տեսնում ենք, որ Ռուսաց կառավարութիւնը իւր հպատակ կաթոլիկ հայերը նախ ստորադրեց Մոգիլէվի կաթոլիկ եպիսկոպոսին, չկամենալով որ նրանց հովուէ Իլովի հայոց օտարահպատակ արքեպիսկոպոսն ։ 1806 թուին Յովսէփ Քրիշտոֆովիչ հայազգի եպիսկոպոսը փոխանորդ նշանակեց Կամենիցի կաթոլիկ եպիսկոպոսին և նորան յանձնեց հայ-կաթոլիկ ժողովրդի հովուութիւնը ։ Յետոյ այս Քրիշտոֆովիչն եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ Ռուսաստանի կաթոլիկ հայոց վրայ, Իլովի հայոց արքեպիսկոպոսին ձեռքով, և կառավարութիւնը նորան բաւական մեծ ռոճիկ նշանակեց ։ Նորա մահից յետոյ կառավարութիւնը [illegible] կարգեց Անտոնիոս Վարդերեսովիչ կրօնաւորին (1816), իսկ երբ սա մեռաւ՝ Նիկողայոս Մօշորոյ կանոնիկոսին նշանակեց վարիչ [illegible] (1822) ։ Վերջապէս տէրութիւնը բոլորովին խափանեց կաթոլիկ հայոց Ռուսաստանի թեմը, պատճառանք անելով նոցա սակաւութիւնը ։ Ուստի կաթոլիկ հայերը լատինացւոց հետ խառնուեցան հետզհետէ, և նոցա եկեղեցական սպասներն ու դամբանները լատինացւոց անցան ։

Աւստրիոյ պետութեան հետ միացած Լեհաստանի հայոց վիճակը սրանից շատ տարբեր չէ ․ նոցա եկեղեցական արարողութիւնները թէպէտ հայերէն լեզուով են կատարվում, բայց գրքերը Նիկոլի ժամանակից ի վեր լատիներէն են բոլորովին ․ ժողովուրդն ամենևին չէ մասնակցում եկեղեցական գործերի վարչութեան, Հայաստանեայց եկեղեցու սովորութեան հակառակ ․ հայ կոչուող ժողովրդի թիւն այնտեղ շատ նուազել է և հազիւ 3,000ի է հասնում ․ սոքա ևս մեծ մասամբ մոռացել են իրանց լեզուն, կորցրել են իրանց ազգային սովորութիւնները, միայն նոցա երեսի գծագրութիւններն են, որ վկայում են նոցա հայ ծագումին ։

Մի քանի զգածուած խօսքերով Հրատարակիչն արտայայտում է իւր ցաւն այն անօրէն և բռնի եղանակի մասին, որով Քրիստոսի աշակերտ կոչուող անձերը «ի մեծագոյն փառս Աստուծոյ» ամեն տեսակ ամբարշտութիւն գործեցին, անասակ ու կաշառեկ հովուին (Նիկոլին) պաշտպանելով բարեպաշտ ժողովրդի դէմ, և նորա ձեռքով գլուխ բերին չարաբաստիկ դարձը ։

«Եւ այսպէս վախճանեալ կորեան Հայկազունք Լեհաստանի, — այս խօսքերով վերջացնում է Հրատարակիչն իւր Յառաջաբանը — առաւելեալքն երբեմն ի մեծութիւնս, ի փարթամութիւնս, յուսմունս և ի սէր հայրենի Եկեղեցւոյն և Ազգին, որ ազգասէրքն կոչեցեալ էին, և ի նորոյ ախն յանդիման ցուցին զճշմարտութիւնն վաղեմի, թէ ըստ քաղաքական և պատմական բերմանց և հանգամանաց ազգին [illegible] Հայաստանեայց Առաքելական սուրբ Եկեղեցւոյն [illegible] Հայութիւն ։

Մեծ. Հրատարակիչն այսպէս ամեն կերպով լիակատար անելով իւր հրատարակած գիրքը՝ մի բան, և ամենակարևորը մոռացել է գծագրել արար ․ նա չէ աշխատել ճշդիւ բացատրել, թէ ինչո՞ւ կաթոլիկութիւնն ընդունեցին Լեհաստանի հայերը և ինչպէս կորան ։ — Որչափ մենք կարողացանք հասկանալ Յառաջաբանից՝ հայերը Լեհաստանում գրեթէ գիտակցաբար պաշտպանել են իրանց եկեղեցին և կրօնը, բայց վերջապէս ծայրագոյն բռնի զօրութեան տեղի տալու ստիպուելով՝ կաթոլիկացել են, և կաթոլիկանալով կորել են իբրև հայեր ․ սորանով նորից հաստատվում է հին ասուած ճշմարտութիւնը, թէ ․ ․ ․ Արտաքոյ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ չիք Հայութիւն ։ — Մենք մեզ ներում ենք չհամաձայնիլ այս տեսակէտին և համառօտիւ բացատրել մեր կարծիքը ։

Հայաստանեայց եկեղեցին Հայաստանի մէջ շատ անգամ յարձակումի և հալածանքի է ենթարկուել օտար ազգերի և դաւանութիւնների կողմից ։ Հինգերորդ դարում Պարսից հզօր տէրութիւնն էր, որ ամեն միջոցներով հետևում էր ջնջել մեր աշխարհից քրիստոնէական կրօնը, նորա փոխանակ Զրադաշտեան աղանդը հաստատելու համար ։ Հայաստան այն ժամանակ տկար և անտէր աշխարհ էր, Պարսից հպատակ ։ Պարսիկները ուրացողներին խոստանում էին (և տալիս էին) գրեթէ թագաւորավայել ընծաներ ու պատիւ, իսկ չուրացողներին սպառնում էին մահ, աքսոր, ստացուածքի կողոպտում ։ Նոցա կողմն էին արդէն անցել Հայաստանի ամենահզօր նախարարները, ի միջի այլոց և Սիւնեաց իշխանը ։ Նոքա ահագին բանակ յուղարկեցին մեր աշխարհը, մոգերի խմբով, շինեցին ատրուշաններ, եկեղեցիներն սկսեցին կործանել, վերջապէս Աւարայրի ճակատամարտին մէջ յաղթեցին նուիրական եկեղեցին պաշտպանող հայ գնդին և սկսան բռնութիւններ և աւերածներ ։ Վասն նախարարական տներին մէջ Զրադաշտեան Հուրն արդէն ընդունուած և աստուածացրած էր ․ ժողովուրդն եթէ գաղտնապէս քրիստոնեայ էր մնում՝ բայց յայտնապէս չէր համարձակւում կրակը չընդունել ։ Կարծես թէ ամեն բան արդէն կորել էր ․ մի քայլ ևս, և Հայաստան կրակապաշտ կը դառնար բոլորովին ։ Բայց այսպէս չեղաւ ։ Փոքրիկ կայծը բաւական է մեծ հրդեհ յառաջացնելու, երբ բոլոր հանգամանքները բարեյաջող են հրդեհի արթարծուելուն ։ Մի բուռ մարդիկ, հրոսակների մի խումբ, Վահան Մամիկոնեանի առաջնորդութեամբ երևան է գալիս ընդհանուրի անտարբերութեան, լքման և մեռելութեան մէջ ․ դա ժողովրդի ոգին և կամքն է, որ չէ մեռնում ։ Լեռները թափառելով, հրոսակային անընդհատ յարձակումներ անելով՝ քաջերի այդ խումբն հանգիստ չէ տալիս պարսկական զօրքերին ․ հետզհետէ ազգային ոյժ է դառնում — շատ թոյլ՝ իւր սակաւաթիւ լինելովը, բայց շատ հզօր՝ իւր անհուն ոգևորութեամբ ։ Նա երբ յաղթում է՝ խիստ հուժկու է, երբ յաղթվում է՝ անըմբռնելի է, որովհետև նրան չէ կարելի որևէ տեղում ջնջել անհետացնել ․ — նորա կորած անդամներին տեղ նորերն են երևում, բուսնում են սունկի պէս ։ Մէկ խօսքով՝ նորա մղած պատերազմը ժողովրդային պատերազմ էր ․ ուստի նա անշուշտ պէտք է տանէր յաղթանակը, ինչպէս և տարաւ ։ Երկու երեք հարիւր մարդ յանուն Հայաստանի պայմաններ են առաջարկում Պարսից հզօր տէրութեան ․ նուիրագործելով ի միջի այլոց քրիստոնէական կրօնն և հայոց եկեղեցին ․ և Պարսիկներն ընդունում են պայմանները, որովհետև համոզվում են թէ անօգուտ և անիրագործելի է իրանց նպատակը ։

Հազիւ թէ Զրադաշտեան հալածանքը դադարեցաւ, ահա մի նոր ոյժ, մրրկի պէս, հարաւից երևեցաւ՝ կործանելու և աւերելու ինչ որ իրան ճանապարհին հանդիպէր ։ Արաբացիք մահմետական կրօնով ոգևորուած ու միացած՝ յարձակում են իրանց աշխարհից դուրս՝ դարերով անդորր մնացած և կոյտակուտեալ իրանց ֆիզիքական և մտաւորական զօրութեան ասպարէզ բանալու ։ Նոցա առջև ամեն ազգ և ժողովուրդ մահմետականութիւն է ընդունում կամ կործանվում ․ առաջին վիճակին է ընդգրկւում Պարսկաստան, որ քիչ յառաջ մեր աշխարհը կրօնափոխ անելու էր աշխատում ․ երկրորդ վիճակն սպառնում է Հայաստանին ․ ․ ․ ․

Պէ՞տք է արդեօք նկարագրել, թէ ինչ վիճակ ունէր Հայաստանեայց եկեղեցին Արաբացւոց տիրապետութեան ժամանակ ․ պէ՞տք է հաշուել, թէ քանի՛ անգամ բովանդակ երկիրը ծայրէ ծայր աւերակացաւ յանուն կրօնի, քանի՛ հազար մարդ նահատակուեցան Հայաստանում և Բաղդադում, և որո՛նք տեղի տուին խոստովանողների կամ տանջանքների և կրօնափոխ եղան ։ — Երբ մրրիկը հանդարտուեց, օդը պարզուեցաւ, դարձեալ երևեցաւ Հայաստանեայց եկեղեցին, ո՛չ միայն բարոյապէս անվնաս՝ բայց և աւելի հզօրացած, որովհետև հալածանքն ընդդիմութիւն է ծնում, ընդդիմութեան ատեն մարանչում է ժողովուրդը, և նորա թաքուն ոյժերը երևան են գալիս ։

Մի աւելի վտանգաւոր ձգտում Հայաստանեայց եկեղեցին խախտելու՝ Յունաց կողմից զգալի էր երկար ժամանակ ։ Յունաց հպատակ Հայաստան թէպէտ քրիստոնեայ էր և արարողութիւններով շատ մօտ Յունաց եկեղեցուն, բայց չէր ընդունում Բաղկեդոնի ժողովը, պատարագում էր անխմոր հացով ու անխառն բաժակով, և ունէր իւր սեփական տոմարը ։ Յունաց եկեղեցականութիւնն և կայսրերը ետևէ եղան դաւանութեան և արարողութեան այս խտիրը վերցնելու Հայաստանից և երկու եկեղեցիները «միաւորելու» ։

Այս նպատակին հասնելու համար նոքա գործ դրին ամեն տեսակ միջոցներ, — դիւանագիտական թղթակցութիւններ, յանուն սիրոյ և միութեան խնդիրներ, հալածանք, հարստահարութիւն, դաւեր, ծուղակներ, մոլեռանդութիւն և հնարագիտութիւն, որոց նկարագրելն այժմ ամենամոլեռանդ մարդն իսկ չէ կարող կարդալ անտարբերութեամբ ։ Վեց եօթը դար տևեց այս պղծագին հալածանքն, աւելի կամ նուազ եռանդով ։ Եղան կաթողիկոսներ ու վարդապետներ, որոնք համաձայնեցան Յոյների առաջարկութեանց և ջանացին դաւանական փոփոխութիւններ ներմուծել Հայաստանեայց եկեղեցին (Եզր, Գրիգոր Աշնուարքեցի կաթողիկոսներ, Յակոբ Սանահնեցի վարդապետ և այլն), կամ բաւական թոյլ դրութիւնով աշխատեցան մի modus vivendi — որ և է համաձայնութիւն գոյացնել Յոյների հետ (Պետրոս Գետադարձ, Գրիգոր Վկայասէր, Գրիգոր Տղայ, Ներսէս Լամբրոնացի և այլն) ։ Նոցա հետ իշխաններ ու թագաւորներ իսկ գտնուեցան, որոնք օտար ազդեցութեան տակ լինելով և աւելի իրանց քաղաքական օգուտներն հոգալով՝ միանում էին [illegible] կաթողիկոսներին հետ և աշխատում միութիւնը գոյացնելու ։ Բայց ի զո՛ւր ․ ժողովուրդը չընկճուեցաւ այս երրակի հզօր ոյժերի առջև, և շարունակեց վարուիլ իւր առաքելական աւանդութեամբ ։ Հայրենի եկեղեցու նախանձախնդրութեամբ վառուած՝ նա չարաչար սպանեց Կարինում մի եպիսկոպոս, որ ձգտում էր պատարագի ժամանակ ջուր խառնել բաժակին մէջ ։ Վերջապէս և նա Յովհաննէս Մայրավանեցիների, Զորադեսացւոց ու Տուղէորդիների բերանով համարձակ բողոքեց ու նախատեց հզօր նորաձևերին ։

Մետասաներորդ դարից սկսեալ, երբ Կիլիկիայում հաստատուեցաւ Ռուբինեան իշխանութիւնը և կաթողիկոսական աթոռն այն տեղ փոխադրուեցաւ՝ խաչակիրների պատճառով յարաբերութիւններ սկսուեցան Հայ իշխանութեան և Եւրոպացւոց մէջ ։ Այս ժամանակից Հայոց եկեղեցուն սպառնացող մի նոր թշնամի դուրս եկաւ, Կաթոլիկ եկեղեցին, որ քաղաքական հանգամանքներից շատ զօրացած լինելով՝ ձգտում էր լատինացնել ի միջի այլոց և մեր եկեղեցին ։ Ռուբինեանների խիղճ բոյն դրին Կիլիկիայում և սկսան գաղտնապէս ու յայտնապէս լատինութիւն քարոզել ու խառնակել ժողովուրդը ։ Հանգամանքներին տեղի տալով՝ Ռուբինեան թագաւորների մեծ մասը և մի քանի կաթողիկոսներ հակեցան դէպի կաթոլիկութիւն և իրանց կողմից բռնութեան սկսան գործ դնել ուղղափառ ժողովրդին վերայ (Քանեցի, Ռեճիսորներ, Մխիթար կաթողիկոս, Կոստանդին Գ. Գուբասոն, Կոստանդին Դ. և այլն) ․ իսկ մի քանի ուղղափառ թագաւորների ու կաթողիկոսների բողոքներն ապերասան խառնակիչների դէմ՝ անլսելի էին թողնվում Պապերից և անհետևանք մնում ։ — Այս անգամ ևս ժողովուրդն իւր եղանակով ազդուապէս բողոքեց նորամուծութեանց դէմ, և երկու երեք թագաւոր յաջորդաբար սպանեցան զօրքերից, որովհետև թուլացել էին հայրենի եկեղեցուց ։ Յովհան Որոտնեցի, Մաղաքիա, Գրիգոր Տաթևացի և ուրիշ ուղղափառ վարդապետներ քարոզելով ու գրելով պատուար ու պաշտպան եղան Հայոց եկեղեցուն, և ի դերև հանեցին լատինացւոց ջանքերն և ուրացող թագաւորների և եկեղեցականների ունայն յոյսերն ։ Միևնոյն ժամանակ ժողովրդի թախանձելովը կաթողիկոսական Աթոռը Կիլիկիայի վտանգաւոր վայրերից Հայաստան փոխադրուեցաւ ու նորից հաստատուեցաւ Ս. Էջմիածնի մէջ, որով ազատուեցաւ [illegible] գայլերի դաւերից ։

ՄԱՐԶՊԱՆ

ՄԱՐԱԽ

[illegible] ի Բէօզ-տաղ

Բէօզ-տաղի լեռն՝ մին է Անտի-Տաւրոսի ճիւղերէն, ընդարձակ անտառներով և լեռնադաշտերով ծածկուած ։ Ծովու մակերևոյթէն իւր միջակ բարձրութիւնն է 3700 ոտք ։ Այդ լեռնադաշտից վրայ տարւոյն երկու եղանակաց մեծ մասն կանցունեն Թիւրքմէնք և Քիւրտք, իրենց վրաններով և բազմաթիւ հօտերով ։ Լեռնադաշտից օդը շատ առողջարար, զովասուն և դաշտաբնակ անձանց շատ հաճելի է ։ [illegible] կոչուած լեռնադաշտը՝ որ Զօրուձէն 3½ ժամ հեռի է, այդ լեռան հաճոյարար, զուարճալի և յուռթի մէկ մասն է ։ [illegible] կուսակալութեան սակալի պատուհասն՝ Մարախն՝ անցեալ երկու տարիներն այն կողմերը ջնջելէ յետոյ, անոնցմէ մաս մը Ալակէօզ եկած, և հոն թառելով, մեծ քանակութեամբ ձու թաղած են ։ Լեռնաբնակ գիւղացիք՝ թէև այդ վնասակար միջատաց այս շարժումն նշմարած են, բայց տեղական, այլ ինքն թէ Զօրուձի կառավարութեան իմաց չեն տուած, առ աչք [illegible] ։ Կլիմային ցրտութենէն մարախք անցեալ տարի չորթացան, և այս տարի, Յուլիս ամսոյ սկիզբներն կսկսին շարժիլ ։ — Այդ վնասակար միջատք՝ ընդդմամբ այնպէս վերջին ամիսներն իրենց տեղ մը ընտրելով, խմբովին տարօրինակ շարժման մէջ կ՚լինան ․ կսկսին գետնին իրենց գլխով սակաւ ինչ պեղել, և իրենց տասն կողմէ հոն թաղուիլ, որով թաղուելէն յետոյ, միայն իրենց գլուխք կը մնայ ։ Էգն է որ այսպէս կլինէ, իսկ արուն՝ որ սակաւաթիւ է, էգին դուրս մնացած գլուխը կը կտրէ ։ Հողին մէջ մնացած մասն՝ մարդուս ճկոյթ մատան երեք չորրորդին ձևով ի մեծութեամբ խողակ մը կը ձևացնէ, որոյ մէջ շարուած են խիտ առ խիտ Մարախի ձուերը՝ ցորենի գունով և մեծութեամբ, իւրաքանչիւրին մէջ 50-52 հատ ․ 1 խողակը 1½ կամ երբեմն 1¾ տրամ կը կշռէ ։

Բնութիւնն երբ զարթնու և ջերմութիւնն ամէն կողմ տիրէ, յայնժամ հողին մէջ՝ ուր խողակ կը գտնուին, խակիի շարժում մը ։ Սմա կը յաջորդէ ձու մը՝ որ կը ցատկէ ․ ապա ուրիշ մը, յետոյ ուրիշ մը և վերջապէս խողակը ամբողջ կը պարպուի ։ Սոքա արևուն ջերմութեան տակ սակաւ ինչ մնալէ յետոյ, ձուի վրայի ճերմակ թաղանթը կծկիլ կսկսի և ոտք մը դուրս կհանէ, յետոյ ուրիշ մը ։ Այսպէս հետզհետէ կծկելով թաղանթը կը մերկանայ, և սևաւոր փոքրիկ ճանճիկ մը կը մնայ, որ քառորդի մը միջոցին կսկսի ցատկել ։ Ալակէօզի կլիմայի ցրտութենէն այս զարթումն՝ որ հասարակօրէն Մայիսին կ՚լլայ, Յուլիսին մնացած է ։ Տեղական կառավարութիւնը յատուկ պաշտօնեայներ ղրկած է անդ՝ որք պաշտօն ունին Ալակէօզի՝ Զօրուձ-Վերան, Խուրմա-Նէճի, Էմիր-Սազլը, Էմիր-Բէկլէր և Համամլը-Չայ գիւղերէն օրական 800-1000 մարդ հանել և լեռնադաշտը տանիլ ջնջելու համար մարախներն ։ Ալակէօզի լեռնադաշտին վրայ չորս տեղ սակաւ տարածութեամբ կը գտնուին ։ Ձեր թղթակիցն՝ ներկայ գտնուելով երեկ այս ժողովման՝ ջնջման կերպն ևս նկարագրելով, մէկ քանի օրէ ընդարձակապէս պիտի տեղեկագրէ առանձին պարագայիւք ։ Մարախ գտնուած տեղւոյն բոլորտիքն խրամ բանալով, խրամին արտաքին եզերաց բոլորտիքն ճերմակ սաւաններ բոլորած են ցիցերով ․ բազմութիւնն՝ իւրաքանչիւրին ձեռք ուել մը կը խրտցունէ միջատներն որք թռչելով վերջապէս սաւանին կզարնին և չկարենալով կենալ՝ խրամին մէջ կիյնան, և անդ վրան հող նետելով խրամը կը հարթեն ։ Այսպէս պիտի շարունակեն մինչև որ հատնին ։ Այս գործողութիւնն երկու աւուր մէջ կատարելու են, քանզի անկէ ետքը զօրանալով և մեծնալով այլ ևս կսկսին ճախրել, և յայնժամ ջնջել դժուար է ։

ի Համամ-Էօզիւ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Վեհապետաց տարիք ․ — Աւստրիոյ կարևոր լրագիր մը այժմ տիրող վեհապետաց տարիքին նկատմամբ, որոց երիցագոյնն է Գերմանիոյ Վիլհէլմ կայսրն՝ որ 87 տարեկան է ․ այնուհետև կուգան

	Տարեկան
Հռովմի Պապը՝ Լէոն ԺԳ.	73
Հոլանտայի թագաւորը	67
Տանիմարքայի թագաւորը	66
Անգլիոյ թագուհին	65
Վիւրթէմպէրկի թագաւորը	61
Բրազիլիոյ կայսրը	58
Սաքսոնիոյ թագաւորը	56
Աւստրիոյ կայսրը	55
Շուէտ-Նորվեկիոյ թագաւորը	55
Բելճիոյ թագաւորը	49
Բորթուգալի թագաւորը	45
Ռումանիոյ թագաւորը	45
Վեհ. Սուլթանը	42
Իտալիոյ թագաւորը	40
Ռուսիոյ կայսրը	39
Բավիէրայի թագաւորը	38
Յունաստանի թագաւորը	38
Սերպիոյ թագաւորը	29

Ամենէն նուազ տարեւորն է Սպանիոյ Ալֆոնս ԺԲ. թագաւորն, որ 26 տարեկան է միայն ։

— —

Չորս տղայ երկու օրուան մէջ ․ — Բազմածնութեան ամենէն արտասովոր դէպք մը պատահած է Գամսոն գիւղակին մէջ որ ի Գոչինչին, Միթօ քաղաքին մօտ կը գտնուի ։

Աննամցի կին մը, անցեալ յունիս ամսոյ 20ին, երկու մանչ տղայ աշխարհ բերեր է ։ Հետևեալ օրն ևս մանչ տղայ մ՚եւս աղջկան մը ծնունդ տուեր է ։ Առաջին երկու ծնածներն եւ մայրը մեռեր են, բայց վերջին երկուքը ողջ են եւ իրենց առողջական վիճակը բաւական լաւ ։

Մամուլը ի Չինաստան ․ — Թերևս հետաքրքրական լինի մեր ընթերցողաց՝ տեղեկութիւններ ունենալ չինական լրագրութեան վրայ ։

Յայտնի է թէ լրագիրք ի վաղուց անտի կային Չինաստանի մէջ, բայց ուրիշ ձևի մը տակ ։ Ոմանք չինական լրագրութեան ծագումը Կոնֆիւկիւսի Գիրք [illegible] կ՚առնուն, հաւաքածոյ ժողովրդական երգոց՝ որք այլ և այլ նահանգաց բնակչաց բարքերը կը ծանօթացնէին ։ Այսօր Բէքինի Գէզէթն, որ Երկնային-կայսրութեան պաշտօնական լրագիրն է, հանրային կարծեաց վիճակին վրայ վարչական քննիչներու տեղեկագրոց հրատարակութիւնը միայն կը պարունակէ, զի արգիլեալ է իրեն՝ տիրող իշխանութեան վրայ խօսիլ ։ Ժամանակակից քաղաքական պատմութիւնը գաղտնաբար կը խմբագրուի Գիտնոց ժողովէ մը ։ Եթէ զեկուցումներ կան, քննչաց խորհրդոյն անկ է վեհապետին աչքերը բանալ, նոյն իսկ եթէ յանցաւորն ինքն է, որովհետև այդ խորհուրդ իրաւունք ունի ամէն ինչ ըսել կայսեր՝ առանց պատժոյ ենթակայ լինելու ։

Ինչ որ տեղական մամուլ կը կոչուի, Չինաստանի մէջ չկայ ։ Օտարականներն են միայն որ քանի մը լրագրեր կը հրատարակեն, որոց ամենէն կարևորներն են Շանկայի և Հոնկ-Քոնկի լրագրերն ։

Իրաւ է թէ ուրիշ տեսակ մը լրագիր կայ, ուր Չինացիք կը հրատարակեն ուղևորութեանց պատմութիւններ, կարևոր եղելութիւններ որոց ներկայ գտնուած են, և ամեն ինչ որ կը զարմացնէ զիրենք և իրենց արժանի կը թուի պատմելու կամ հրատարակելու, բայց այդ լրագիրներն ալ չեն կարող օրուան քաղաքականութեամբ զբաղիլ, և ինկած կամ մարած իշխանութեանց վրայ միայն կը խօսին ։

ՀԱՄԱՌՕՏ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
Դպրոցաց համար
Հին պատմութիւն Արևելեան ժողովրդոց
Հատոր Ա.
(Երկրորդ Տպագրութիւն)
Յօրինեց
Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ
Կեդրոնատեղին է Օ. Ջէնճիրճեան էֆէնտիի գրատունը ի Կ. Պոլիս Մահմուտ փաշա ։ Գին 6 ղրուշ ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԷՔԹՕՐ ՄԱԼՕՅ
ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ
ՎԷՊ ՍՐՏԱԳՐԱՒ ԵՒ ՀՐԱՇԱՆԳԻՉ
Պսակեալ ի ճեմարանէ Ֆրանսայի
Թարգմանութիւն Կ. Ս. ԽԻԹԻՐՃԵԱՆԻ
ՀԱՏՈՐ Բ.

Կը գտնուի ամեն հայ գրավաճառաց քով, և Պահճէ գաբու ջրավաճառ Պօղոս և Ցակոբ աղաներուն խանութները ․ գին 7½ ղրուշ ։

Նոյն տեղերը կը վաճառուին նաև

Սկզբունք Բնական Տնտեսութեան	6 ղր.
Կորիզ Մարդոց Երջանկութեան 2 հա.	12
Առողջապահութիւն Փոքրիկ	6
Մարէշալներ	7½
Ցերեկը է Լուսին	7½

ՆՈՒՆՆԷԹ-ԻՒԼ-ԼՈՒՂԱԹ
ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ Ի ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
Աշխատասիրողք
Մէհմէտ Շէւքէթ և Մէհմէտ Աշէր
Պաշտօնեայք հասարակաց կրթութեան Գրաքննութեան սենեկի
Հրատարակիչ
Գարեգին Պաղտասարեան

Հրատարակուեցաւ Բ. հատորին 15րորդ տետրն ևս ։ Այս առթիւ կը ծանուցանի թէ բաժանորդագրութիւնը փակուած է ։

ԳՈՒԻՆ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ՌԸԼԻԷՆՍ

Ծովային ապահովագրութիւն ։ — Դիւան առ գործակատարն ընկերութեան, Պ. Ժ. Վ. Ուիլթալ, Նորկիստիս խան, Պահչէ-գաբու, Պոլիս ․ կամ Ղալաթիա, Ալէքսիատի խան թիւ 15 ։

ԻԼԱՆ

Իզզէթլու Սամի պէյ էֆէնտինին Իտալիա սէֆիրէթի թէպաասընտան միւսիւ Ալպէրկէնէ օլան տէյյանը մաճքիւ մէչմուն թէսլիմէ իշուն մէմալիքի էճնէպիյեյէ Տէրը սաատէթ վիրուու խուսէն կայլէրին մուհաֆազասընա մալուսուս օլարագ Պօղոս իսմինտէ Զապթիյէտա ինշա օլունան կալ տէբոլէրինին երկիրմի պէշ սէնէ միտտէթ իլէ միրի միւմալիյէ վէ շիրքէթէ քիրասընա իճասըն պուլունան իմտիյազընըն հասըլաթընըն տէրս ինտասը վէ սայիրէ իշուն սարֆ խուսուս օլան մէպալիղին սէնէվի ևւելտէ օն պէր ֆայիզ վէ պիրտէ ամօրթը թէսվիյէ օլունարագ վէ պաքի գալան միգտարտէն տախի սէնէվի վէրկիւ պուլանճագ մէսարիֆի զարուրիյէ տախի թէսվիյէ գըլընտըգտան սօնրա գուստուրընըն եարըսը սօն թէմէթթիւ միրի միւմալիյէյէ այիտ օլան նըգտը երկիրմի թարիխի իլանընտան իթիպարէն օն պէշ կիւն սօնրա մէվգիի միւզայէտէյէ գօնուլաճագընտան իշթիրայէ թալիպ օլանլարըն Ղալաթատա Մէհմէտ Ալի փաշա խանընտա վագի Թիճարէթ օտասընա վէ Տօրաս գօմիսէրլիկի ճանիպինէ, վէ պու պապտէ տահա զիյատէ մալումաթ ալմագ իսթէյէնլէրին մաչքիւր Թիճարէթ իճրա տայրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր ։

8 աղօստ ․ 300

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ
ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ
677 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱՅԻ 677
ԳՈՒԼԷ-ԳԱՊՈՒ
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՔ
Փոքր տղայոց լուսանկարք վայրկենական եղանակաւ կը հանուին
Տեսարանք Կ. Պոլսոյ
Արևելեան համդերձից պատկերներ
Լուսանկարչութեան վերաբերեալ նիւթեր
Գիները խիստ դիւրամատչելի են ։
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
287 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են նրաշխաւորեալ դրամագլխոյն և ընկերութեան բոլոր շահերուն

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՍՔԷՑՖ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԿԱԼԱԹԱ, ՀԱԼԱՃԵԱՆ ԽԱՆ

Ժ. Տ. ՇԱՆԼԹԹՈՅԻ ՊԱՆՔԱՆ

Սեպտեմբեր 1ին պիտի կատարուի Աւստրիական Կարմիր–Խաչի փոխառութեան վիճակահանութիւնը: 742 թիւեր պիտի շահին: ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 100,000 Ֆիորին, այսինքն 220,000 Ֆրանք: Ամբողջ տոմսին գինն է 5 Ֆրանք:

Սեպտեմբեր 3ին պիտի կատարուի Պրաունշուէյկի վիճակահանութիւնը: ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 500,000 մարք, այսինքն 625,000 Ֆրանք: 1/8 տոմսին գինն է 50 ղրշ:

Սեպտեմբեր 8ին պիտի կատարուի Սաքսի վիճակահանութիւնը: ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 500,000 մարք, այսինքն 625,000 Ֆրանք: 1/10 տոմսին գինն է 75 ղրշ:

Սեպտեմբեր 10ին պիտի կատարուի Համպուրկի վիճակահանութիւնը: ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 500,000 մարք, այսինքն 625,000 Ֆրանք: 1/8 տոմսին գինն է 62 1/2 ղրշ:

Հոկտեմբեր 1ին պիտի կատարուի Բրիւքսէլի երկաթուղեաց արժէթղթոց վիճակահանութիւնը: 500 թիւեր պիտի շահին: ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 300,000 Ֆրանք, որոյ զուտ արդիւնքը՝ 174,000 Ֆրանք՝ անմիջապէս վըճարելի Օսմ. կայսերական պանքային կողմէ: Ամբողջ տոմսին գինն է 15 ղրշ. և քառորդ տոմսինն 5:

Վերոգրեալ տոմսերն ունենալու համար պէտք է ստորագրելոյս գրասենեակը դիմել: Գաւառներէն եկած յանձնարարութիւնք պէտք է իրենց փոխարժէքով ղրկուին:

Ժ. Տ. ՇԱՆԼԹԹՈՅ
Ղալաթիա, Գամիսոն խան, Թիւ 18

ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
Տօքթ. Սաքըզ

Ի Պէտս ազգային վարժարանաց. Գին 4 դահեկան. կեդրոնատեղին է Միաց. Ընկ. գրասենեակը:

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Իքինճի օրտուսի հիւմայուն մէրքէզ վէ մէվագիյինտէ պուլունան պինճիւմէ աաքէրի չաշմնէ նամը ագլէ մուսաջէնաթը իչուն պին իւչ եիւզ սէքսէն քըյլու խալթորամամն չուալթը նիհայէթինէ տէկին չէրայիթի մուզաքէրէսի վէճհ իլէ աշար մայնտէն վիրիլէճէք հընթամըն պէհէր եիւզ դըյէսի ճէտվէլի մուզաայէյէնտէ, Ըսքիւտար, վէ Մուսթաֆա փաշա վէ Դըրդ քիլիսէ վէ Տէմիրթօքա վէ Կիւլէ Պէրգօս մէվգիլէրինտէ եէքմիշ, վէ Կիւմիւլճինա վէ Կէլիպօլու վէ Քէշան վէ Խայրէպոլու մէվգիլէրինտէ՝ ալթմըշ պէշ, վէ Օրթաքէօյտէ՝ ալթմըշ, վէ Թըրնովաճըքտան՝ էլլի դըյէ նաւ վէրմէք իստէյէն թալիպի էօնճէտէնինտէ օլտուղումտան, ուսուլիւնէ վէ պիր վէ եա պիր գաչ մէվգիյէ մաահա գիրաէ նաւ իթաաքնա թալիպ օլանլարըն վէ շէրայիթինի աղնամագ իսթէյէնլէրին լէվազըմաթը ուսուլիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր:

13 ագոսթոս 1300 2 3

ԻԼԱՆ

Ժանտարմա ալայէսի իլէ տէրը սաատէթ ժանտարմա ալայը իչուն իւչ եիւզ սէնէսի չիֆթլիքինէ մանհուսլէն միւպայաարնա լուզում կէօրիւնան եիւզ սէքիզ պին ալթը եիւզ եէքմիշ դըյէ քէօմիւր իլէ տօքուզ չէքի հալթարըն մանը ճարիի ագուսթօսըն օն պէշինճի չէհարշէնպէն կիւնիւնտէն իթիպարէն միւնագասաայէ իպթիտար գըլընարագ հալըլ իհալէ չէհրը իլըլըն պիրինճի կիւնիւ տախի գօրարը գաթիյէ իթթ օլունաճագընտան մէզքիւր էլմէտար քէօմիւր իլէ հալթայըն իմթալընա թալիպ օլանլէրին գիփր օլունան չէհարշէնպէ կիւնիւնտէն իթիպարէն ճիւմա իրթէսի վէ բազար իրթէսի վէ չէհարշէնպէ կիւնլէրի սաաթ ալթըտան սօգուզա գատար ալայէի մէրգումէյէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր:

13 ագոսթոս 300

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ մէջ Անվէրս, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէանդրօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարատոն	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պորօտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրս	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիպսօ	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օդդօ	2,000
Գադօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գոմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բասդէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Փիդօ	2,800
Տրագօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Էրադօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3,500
Կայիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիդանօ	2,200	Սաֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրոտնօ	2,200	Սօրէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէրդ	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիսօ	2,300	Ուանդօ	3,600
Քէլոօ	2,000	Եէտօ	3,600
Քօզմօ	2,200	Ջէպրա	1,000
Լէօ	2,000	Ջէրօ	140

Թուէտօ շոգ. նաւապետ Մոնրօ, Անգլիայէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով և իր բեռը պարպելէ յետոյ Օտեսա պիտի ուղևորի:

Ուղևորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

ԲԱԲԱՅԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլի, Մէնչէսթըրի և Օտեսայի մէջ կանոնաւորեալ բանող
ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պրէս
Արաբիա	2,500	Բոմըրս
Ալբանիա	2,500	Քրուիքշանք
Լաւոնիա	2,500	Ուիլեըս
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Բուլկէրիա	2,800	Ֆոթըրկիլ

Բոսֆօր շոգենաւն Լիվրբուլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով:

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար:

Աւելի դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղևորաց:

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք անդուլ տեւ յ'անդամ կը բանին Լիվրբուլի և Մէնչէսթըրի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէփօ	3,000	Նանթ	2,500
Պոդնիա	4,600	Բաւոնիա	5,000
Պաթաւիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալպէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սիթիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Սարակոսա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէմէրարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Սարակոսա շոգենաւն օգոստոս 31 ին աստ կ'սպասուի:

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գործակալ
Թիւ 1 Քիւչիւք Հայիլ փաշա խան Ղալաթիա

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվրբուլի և Մէնչէսթըրի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Փամբէրօ	4200	Ողիմպոս	3000
Ֆարօս	4000	Նեբթիս	3000
Օսմանլի	4000	Բիրա	3000
Սեսոստրիս	3250	Ագլանդէր	1700
Թեպէ	3250	Լոգիոս	800
Մէմֆիս	3250	Օլինդա	800
Մարէոթիս	3250	Սեհիլ	700

Սեսոստրիս շոգ. Լիվրբուլէն աստ հասաւ ընդհ. վաճառքով:

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճամփորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ.
Գործակալք
Մէյտանճըգ փողոց, Պալիի Յնորէնութիւն, Լիվրբուլ
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սթրիթ, Լիվրբուլ

Ն. ՊԱՔԷ ԷՆԷ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Մարսիլեայի և Բօնիի մէջ կանոնաւորեալ բանող

Տրապիզոն և Սամսոն երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մէօզ, որ Յուլիս 30ին Մարսիլիայէն և Օգոստոս 17ին Պոլսէն պիտի մեկնի:

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մինկէլէ:

Ուղևորք և ապրանք ընդունուին

Նաւավարձի, ուղևորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալութեան
ԹԻՆԻՐՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
Մուհզանէ փողոց, Թիւ 141

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլի և Արևելից մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆլորէնթեան	3700
Ալզասեան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլաւեան	3700
Աթենեան	2500	Իպերեան	5500
Արաբեան	3700	Իլիրեան	5500
Պալարեան	6000	Իտալեան	5500
Պուլկարեան	6000	Լեսպեան	2200
Քասթիլեան	800	Լիպուրնեան	2500
Սայրէնեան	2000	Լիպեան	800
Տուրգի	700	Օրորթոյ	700
Էճիբշըն	3700	Բէրսեան	3800
Ցապեան	3700	Վալենսեան	6800
Ցալէնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Ֆլավեան շոգենաւը, Նաւապետ Համփթոն, ամսոյս 30ին Զմիւռնիա պիտի ուղևորի:

Ուղևորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ
Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Քորմլը Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Ն. Լ. Վլահման և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ռիփօլ և ընկ.

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

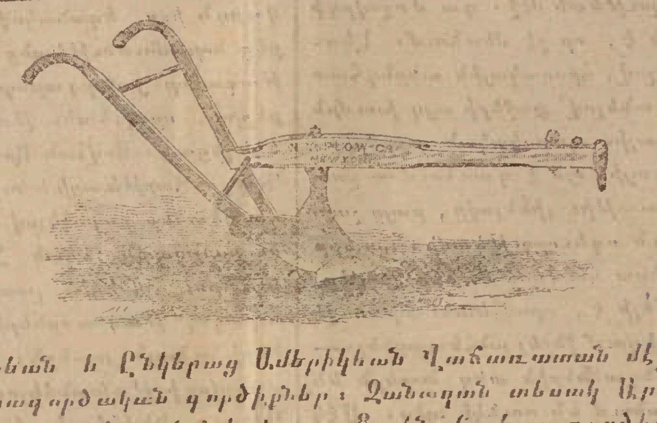

Ս. Մ. Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկեան Վաճառատան մէջ կը ծախուին Ամերիկայի Երկրագործական գործիքներ: Զանազան տեսակ Արօրներ, Մարացորեն փոր տալու գործիք, մեծ և փոքր: Ցորեն մաղելու գործիք մեծ և փոքր: Դըճիզ ու խոտ ջօրգօղ գործիք Զանազան գործիքներ բանեցնելու համար ձիով դառձող մեքենայ: Պարտէզի գործիքներ: Հրդեհի փոքր ջրհան և այլ դառազան Ամերիկ յի ջրհաններ: Այլ և այլ պատրաստ ջուրերը հանելու գործիք: Ջրեր և ա ջրանց կերը մաքրելու տօրիք, եայլը, եալ:

Ամերիկեան Վաճառատուն ի Ղալաթիա Կոստանդնուպոլսոյ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ
ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻ
Սկսեալ 26 Մայիս (Ն. Տ.) 1884. մինչեւ յետ նոր ազդարարութեան

Կ. ՊՈԼԻՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	0	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60	62	64	66
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ՔԻՒՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	3	5	1	7	9	11	13	15	47	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	65	1	67
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷՅԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1884 ՕԳՈՍՏՈՍ 11 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՕԳՈՍՏՈՍ 31

(Բաց ի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց երթևեկութեան ժամերը

Ժ. Վ. — Թ.
11 45 Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 32
12 20 Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնավուտքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 19
12 45 Ռ. և Ա. Գավագ Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 18
1 35 Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնավուտքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 21
2 Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրը Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք պիտի հանդիպի) 34
2 35 Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Պէպէքի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի բաց ի ուրբաթ օրէրէ) 33
3 15 Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Քիրէճպուրնու Թարապիա Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնավուտքիւղէն մինչև շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 28
4 Ռ. և Ա. Գավագ Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 32
5 15 Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Իսթինիա Միրկէօն Ռ. Հիսար Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ: 19
6 15 Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշապահճէ Ենիքէօյ Միրկէօն Գանլըճա Ռ. և Ա. Հիսար Գանտիլլի Արնավուտքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Օրթաքէօյ Գուզգունճուք Պէշիկթաշ Իւսկիւտար 25
8 15 Ա. և Ռ. Գավագ Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Միրկէօն Պոյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ (ուրբաթ օրը Իսթինիա պիտի հանդիպի) 34
10 — Մէզարպուրնուէն Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Միրկէօն Ռ. Հիսար Արնավուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ

Արնավուտքէօյէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը

11 15 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 21
11 45 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 33
12 20 Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 28
12 55 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ 20
1 40 Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 23
2 10 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ 19
2 45 Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 18
3 10 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ 1
4 15 Պէպէք Արնավուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ 18
10 50 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ 19
11 10 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ 25

Ասիական եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց ժամերը

11 30 Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Գապաթաշ 20
12 Պէյգօզ Բաշապահճէ Բ. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 23
12 35 Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք 25
1 45 Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք 1
2 Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշապահճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի նաւամատոյցը Գանտիլլիէն մեկնող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրը Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար) 17
3 Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար (բացի ուրբաթէն) 23
4 Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Պէշիկթաշ 47
4 Պէյիւքտէրէ Պէյգօզ Բաշապահճէ Բ. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք: 20
8 45 Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշապահճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Իւսկիւտար (ուրբաթ օրը Բ. Բաշամահալլէ) 21
10 25 Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ 23

(Բաց ի կիրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթևեկող շոգենաւուց ժամերը

1 30 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնավուտքէօյ Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ 28
1 45 Գապաթաշ Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Արնավուտքէօյ Գանտիլլի Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Ենիքէօյ Բաշապահճէ Պէյգօզ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ 25
2 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ Ռ. Գավագ 32
3 30 Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Պոյաճըքէօյ Իսթինիա Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ 19
5 — Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Պոյաճըքէօյ Միրկէօն Իսթինիա Ենիքէօյ Պէյգօզ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ և Գավագներ 34
6 45 Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Արնավուտքէօյ Գանտիլլի Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ 21
8 15 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու 33
9 45 Ռ. Հիսար Պոյաճըքէօյ Միրկէօն Իսթինիա Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ 32
10 30 Ռ. Հիսար Պոյաճըքէօյ Միրկէօն Իսթինիա Ենիքէօյ Թարապիա Քիրէճպուրնու Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ 47
11 10 Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ 34
11 30 Պէպէք Ռ. Հիսար Պոյաճըքէօյ Միրկէօն Իսթինիա Ենիքէօյ 19

Կամուրջէն Արնավուտքէօյ երթևեկող շոգենաւուց ժամերը

12 15 Ուղղակի Պէպէք 20
1 10 Ուղղակի Արնավուտքէօյ 23
1 40 Ուղղակի Պէպէք 19
2 15 Ուղղակի Արնավուտքէօյ 18
2 40 Ուղղակի Պէպէք 1
3 45 Ուղղակի Պէպէք 18
9 50 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար (Վոսփոր եկող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 19
10 25 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք 25
11 5 Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 20
11 45 Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ Պէպէք 33
12 — Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնավուտքէօյ 25

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթևեկող շոգենաւուց ժամերը

12 5 Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Պէյգօզ Ենիքէօյ 21
1 5 Ուղղակի Գանտիլլի 1
1 15 Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Ենիքէօյ (բաց ի ուրբաթ օրէրէ) 33
2 25 Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբաթ օրէրէ) 23
2 45 Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բաշապահճէ Պէյգօզ Պէյիւքտէրէ (ուրբաթ օրը Բ. Բաշամահալլէ) 20
3 25 Ուղղակի Գանտիլլի 17
9 25 Գապաթաշ Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի (Գավագներ գացող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 23
10 15 Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Րիֆաթփաշա Բաշապահճէ Պէյգօզ Թարապիա Մէզարպուրնու Գավագներ 18
10 40 Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլիի Ռ. Հիսար (Գանտիլլիի նաւամատոյցը Պէյգօզի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի) 28
11 10 Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բ. Բաշամահալլէ Բաշապահճէսի Պէյգօզ 23
11 40 Գապաթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ 20

Ամեն ուրբաթ շոգենաւ մը կամուրջէն ժամը 4ին մեկնելով Իւսկիւտար Գուզկունճ. Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բ. Բաշամահալլէ Բաշապահճէ Պէյգօզ Թարապիա Պէյիւքտէրէ պիտի հանդիպի և անտի ժամը 5.45ին մեկնելով և յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով պիտի իջնէ ի կամուրջ: Ամեն ուրբաթ երեկոյ ժամը 11.15ին շոգենաւ մը Ենիմահալլէէն կամուրջ պիտի իջնէ Մէզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Միրկէօն Ռ. Հիսար Արնավուտքէօյ Պէյլէրպէյ Օրթաքէօյ և Պէշիկթաշ հանդիպելով:

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ
ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ	
	6 15		7 —
11 45	7 —	11 30	8 15
12 30	8 10 Պէշիկ	12 20	9 — Պէշիկ
1 —	9 —	12 50	9 35
1 30	9 35 Պէշիկ	1 20	10 5 Պէշիկ
2 —	9 55	1 50	
2 30	10 25	2 20	10 35
3 —	10 50	2 50	
3 30	11 15	3 20	11 —
4 10	11 40	3 55 Պէշիկ	11 25
4 45 Պէշիկ		4 30	11 50
5 30	12 5	5 15	
		6 15 Պէշիկ	12 5 Գզգնճ.*

(* Այս շոգենաւները Հրէից տօներուն չպիտի երթևեկեն)

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԵԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ
ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

3 Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 Հարէմէն Սալաճագ
11 Հարէմէն »
2 50 կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 45 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ
10 45 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԵԼԷ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 15 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 30 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 — Իւսկիւտարէն Գապաթաշ
3 45 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
5 — Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 15 Գապաթաշէն Իւսկիւտար